

Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Mücadelede

KURTULUŞ CEPHESİ

Zafer Bizim Olacaktır!

<http://www.kurtuluscephesi.com>

YIL: 20 SAYI: 110 Temmuz-Ağustos 2009

Köylülük Diye
Bir Sorunumuz Var mı?

Eşya bulamayınca eşeğini haczettiler

Köylülük, Eşraf, Tefeci-Tüccar
ve Gıda Tedarikçileri

Asimetrik Savaş ve
Köylülük

Aren Oportünizminden Bu Yana
Ulus Orman Köylerinde
Ne Değişti?

“Herifçioğlu Sen Mişel’de koyuvermiş sakalı
Neylesin bizim köyü
Nitsin Mahmut Makal’ı”

Pavyonun Yeni Fedaisi:
Yiğit Bulut

En Büyük 50 Şirket

Legalist ve legalize olmuş sol örgütler, her durumda kentleri ve kentli “kitleleri” esas alan, hatta **tek** “kitle” ve **tek** “mücadele alanı” olarak gören bir pratik sergilerler. Bu teklilik içinde köylüler ise, sadece belli zamanlarda değişik nedenlerle ortaya çıkan, bazı protesto eylemleriyle anımsanan bir “kütle” olarak vardır.

Köylünün kredi borçlarının yarattığı trajikomik bir olay.

Yukardan aşağıya geliştirilen kapitalizm koşullarında köylülüğün, değişen eşraf, gelişen tefeci-tüccar ve hipermarketlerin “gıda tedarikçisi” olan kesimlerle ilişkileri üzerine.

Amerikan emperyalizminin “asimetrik savaş” olarak tanımladığı halk savaşı ve gerilla savaşı açısından köylülüğün yeri ve işlevi.

1969 Temmuz’unda Mahir Çayan yoldaşın kaleme aldığı “Aren Oportünizminin Niteliği” yazısında sözü geçen Ulus orman köylerinin 40 yıllık süreçteki durumuna ilişkin bir inceleme.

12 Eylül sonrasında doğup büyüyen yeni “sol” kuşağın, Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun dizelerinde ifadesini bulan “marjinal” durumuna ilişkin bir değerlendirme.

AKP “pavyon”unun “namuslu kadın”ları yanında “fedai” olarak işe başlayan Yiğit Bulut’un dönmesine ilişkin bir değerlendirme.

İSO-500 listesinde yer alan en büyük 50 şirket.

3
KÖYLÜLÜK DİYE
BİR SORUNUMUZ
VAR MI?

11
EŞYA BULAMAYINCA
EŞEĞİNİ HACZETTİLER

12
KÖYLÜLÜK,
EŞRAF, TEFECİ-TÜCCAR
VE GIDA TEDARİKÇİLERİ

21
ASİMETRİK SAVAŞ
VE KÖYLÜLÜK

25
AREN OPORTÜNİZMİNDEN
BU YANA
ULUS ORMAN KÖYLERİNDE
NE DEĞİŞTİ?

28
“HERİFÇİOĞLU
SEN MİŞEL’DE KOYUVERMİŞ SAKALI
NEYLESİN BİZİM KÖYÜ
NİTSİN MAHMUT MAKALİ”

32
PAVYONUN
YENİ FEDAİSİ:
YİĞİT BULUT

34
EN BÜYÜK
50 ŞİRKET

KURTULUŞ CEPHESİ
SORUMLU (Vi.S.d.P) : Sezai Görür
Yazışma Adresi:
Postfach 1414
55504 Bad Kreuznach / Deutschland

<http://www.kurtuluscephesi.com>
<http://www.kurtuluscephesi.org>
<http://www.kurtuluscephesi.net>
<http://www.kurtuluscephesi.de>
E-Posta Adresi:
kurcephe@kurtuluscephesi.org

Köylülük Diye Bir Sorunumuz Var mı?

Şüphesiz, “solcu” olan herkes bu soruya, **teorik olarak** “evet” yanıtı verecektir. Biraz Marksizm-Leninizmi bilen “solcu”lar açısından sorunun yanıtı, aynı zamanda “işçi-köylü ittifakı” gibi kavramla da zenginleştirilecektir. Hatta bazıları, devrimden söz ederek, “işçi sınıfı temel güçtür, köylüler yedek güçtür” derken, kimileri de işçi ve köylülerin “devrimin temel güçleri” olduğundan söz edecektir. Ancak hemen hemen tüm “sol” açısından tarımsal üretim ve köylülük, özellikle 1980’den sonra giderek önemini yitirmiştir. Yine de köylülüğün tümüyle önemsizleştiğini söylemeye dilleri varmaz. Örneğin MLKP Programı’nda şunlar söylenir:

“Emperyalizmin boyunduruğu altında bir yeni sömürge olan, Kuzey Kürdistan’ı sömürge bağımlılığı altında tutan çok uluslu Türkiye, işbirlikçi tekeller kapitalizmin egemen olduğu, emek-sermaye çelişmesinin temel çelişme haline geldiği, yarı feodal ilişkilerin özellikle Kürdistan’da varlığını koruduğu, küçük meta ekonomisinin yaygın bulunduğu, tekel dışı kapitalizmin belirli bir yer tuttuğu, sanayi toplumu olmaktan uzak, kırsal iktisadi yaşamda önemsizleşmediği geri kapitalist bir ülkedir.” (MLKP Programı)

Söz geçmiştin, 60’lar ve 70’lerden açıldığında ise, bütün mitinglerinin, haşhaş mitinglerinin tarihteki yeri ve rolü konusunda büyük sözler edilerek, “kitleler”in mücadelesinin nasıl yükseldiği anlatılacaktır.

Ancak tüm bu sözler bir saman alevi gibi parlayıp sönen bir ışık olmaktan, sadece

belli konuşmaların “gereği” ya da “sosu” olmaktan öteye geçmemektedir. İster legalist, ister legalize olmuş sol örgütler olsun, her durumda kentleri ve kentli “kitleleri” esas alan, hatta **tek** “kitle” ve **tek** “mücadele alanı” olarak gören bir pratik sergilerler. Bu teklik içinde köylüler ise, sadece belli zamanlarda değişik nedenlerle ortaya çıkan, bazı protesto eylemleriyle anımsanan bir “kütle” olarak vardır. Örneğin Cüneyt Zapsu ailesinin fındık taban fiyatlarına yaptıkları müdahaleler karşısında “fındık üreticileri”nin Ordu ve Giresun illerinde yaptıkları yol kesme eylemleri “medya”ya yansığında köylülük anımsanır. Bunun dışında sol açısından köylülük, ne “kitle” olarak, ne “sınıf” olarak mevcut değildir.

Belli dönemlerde silahlı mücadeleyi yürütmüş ve teorik olarak silahlı mücadeleyi hala savunan bazı örgütler açısından köylülük, yine de önemli bir yere sahipse de, bu da tümüyle “patron-ağa devleti” vb. kavramlar içerisinde ifade edilir.

Eski dönemin söylemiyle ifade edersek, SBKP revizyonizminin ülkemizdeki temsilcisi olan TKP, TİP, TSİP gibi revizyonistler, uzun yıllar Türkiye’de kapitalizmin nasıl geliştiğini ve egemen üretim ilişkisi olduğunu kanıtlamaya çalışırken, aynı zamanda “egemen” olan kapitalizmle birlikte köylülüğün önemini yitirdiğini, işçi sınıfının geliştiğini, dolayısıyla işçi sınıfının temel güç ve kentlerin temel mücadele alanı olduğu bir “stratejik çizgi” izlenmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. (Bu “stratejik çizgi”, bu kesimler tarafından hiç bir zaman açıkça ifade edilmemiştir.)

Bu tartışmaya her türden ve her kesimden “solcu” entelektüeller, akademisyenler “bahıklama” dalmış ve feodalizm-kapitalizm tartışmaları yıllarca sürüp gitmiştir. Mahir Çayan yoldaş bu durumu *Kesintisiz Devrim II-III*’de şöyle ifade eder:

“Revizyonist anlayışla, Amerikalılar yeniden keşfediliyor, üç aşağı-beş yukarı, belli bir seviyede olan herkesin kabaca doğru olarak değerlendirileceği, ülkenin tarihsel şartlarının içine ‘lider teorisyen kadrolar’ balıklama dalıyorlar. Kademe kademe önce, Osmanlı İmparatorluğu’nda Asya tipi üretim tarzı mı yoksa feodal üretim tarzı mı egemendi, arkasından da 1960’ların Türkiye’sinde feodalizm mi yoksa, kapitalist ilişkiler mi egemendir, yoksa var olan üretim ilişkileri kapitalize ilişkiler midir? tartışmaları solu kaplıyordu.

Feodalizm egemendir, kapitalizm egemendir tefrikalarının yayınlandığı dergiler etrafında fraksiyonlar savaşı en şiddeti ile yıllar boyu sürdü. Revizyonizm, oportünizm suçlamaları ortalığı kırıncı geçirdi. Her çıkan dergi, birer ‘ciddi’ hareketin temsilcisi iddiası içinde sosyalist blok içindeki şu veya bu devlete karşı politik tavırlarından, Osman Gazi’den itibaren üretim ilişkilerinin gelişme sürecine ilişkin görüşlerini, ilk sayılarında 80-100 (hızını alamayan daha da fazla) sayfalık broşürlerle ortaya koyuyorlardı. (Aslında hepsinin değerlendirmesi de, terminoloji ve nüans farkları hariç, öz bakımından üç aşağı beş yukarı aynıydı.)”

Bu tartışmalar ne denli yaygınlaşmış olursa olsun, sonuçta, gerek 1971-72, gerekse 1976-80 devrimci pratiği bu tartışmaları bir yana itmiştir.

Ancak oligarşinin 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte devrimci mücadelenin ağır darbe alması ve devrim saflarından büyük bir kaçışın ortaya çıkmasıyla birlikte, devrimci pratiğin bu tartışmaları bir yana iten etkisi de sona ermiştir.

1980 sonrasında devrimci örgütlerin etkisizleştirilmesiyle birlikte, gerek devrim saflarından kaçanlar, gerek devrimci mücadeleyi sürdürme kararlılığı gösteremeyenler “birey” olarak oligarşik düzenin içinde ya-

şamaya koyulduklarında, onların konumlarına uygun teoriler de piyasaya sürülmeye başlanmıştır. Bu teorilerin en başında, şüphesiz Gramsci’nin “sivil toplum” teorisi gelmiştir.

Her ne kadar “sivil toplumculuk” doğrudan köylüler üzerine bir şeylerden söz etmese de, kentleri ve kentli “kitleleri” odak noktası alan bakış açısıyla giderek yerleşmeye ve içselleşmeye başlamıştır.

1980 öncesi devrimci mücadele içinde bulunmuş “birey”ler açısından “kentli kitleler”, tartışmasız bir biçimde “işçi sınıfı” olarak algılanırken, Turgut Özal’ın “büyük kent belediyeleri” oluşturmasıyla birlikte, neredeyse her şey “büyük kent”lerin çerçevesi içinde ele alınan olgular ve sorunlar haline dönüşmüştür.

Bundan sonra her şey kendiliğinden gelişmiştir.

1980’lerin ortalarından itibaren başlayan sendikal mücadeleler ve grevler (özellikle Netaş grevi), 1980 sonlarında gelişen Zonguldak maden işçilerinin eylemleri “işçi sınıfı”na bağlanan umutları kendiliğinden birincil hale getirirken, gerek PKK’nin, gerekse (PKK söylemiyle) “Türk solu”nun kırsal alanlardaki silahlı eylemleri, belli ölçülerde köylülüğün solun gündeminde kalmasını sağlamıştır. Hatta TKP/ML’nin bir dönem Dersim bölgesinde peynir fiyatlarını belirlemeye kalkışması, köylülerin “kitle gücü” olarak görülmeye devam ettiğinin bir göstergesiydi.

Ama kendiliğinden süreç kendi yolunda ilerledi. Tunceli ve çevresindeki illeri kapsayan silahlı eylemlerin zaman içinde yavaşlaması ve giderek neredeyse tümüyle sona ermesiyle birlikte, köylülerin “temel güç” olarak gören, “patron-ağa devleti”nden söz eden sol örgütler de “düze” inmiş ve kentleri mesken tutmuşlardır.

Kürt ulusal sorununun sürekli gündemde olması, her durumda sınıfsal mücadelenin ikincil hale gelmesine yol açarken, solun kırsal alanlarla ilişkisinin ortadan kalkması da köylülüğün tümüyle bir yana itilmesini beraberinde getirmiştir.

1991-2001 döneminde öylesine kendiliğinden bir süreç yaşanmıştır ki, Kürt ulusal sorunu, hiç bir biçimde sınıfsal içeriğe sahip olmayan ve sınıfsal yanı hiç bir biçimde ele alınmayan “birincil konu” olarak gündemin ilk sırasını işgal ederken, köylülük bir

	Toplam Nüfus	Kent Nüfusu	%	Kır Nüfusu	%
1970	35.605	10.222	28,7	25.384	71,3
1975	40.348	13.272	32,9	27.076	67,1
1980	44.737	16.065	35,9	28.672	64,1
1985	50.664	23.238	45,9	27.426	54,1
1990	56.473	28.958	51,3	27.515	48,7
2000	67.420	38.661	57,3	28.759	42,7

yana, **sınıf kavramının kendisi bile** unutulmuştur. Özellikle legalizmin güçlenmesi ve illegal pek çok örgütün legalize olması, bir yandan “legal kitle partileri” kurulmasını, diğer yandan “kültür merkezleri” adı altında legal dernekleşmenin hızlanmasını beraberinde getirmiştir. Her iki örgütlenme biçimi de, sınıfsal içerikten çok “kitle”sellığe yaptıkları vurguyla kendiliğinden gelişen süreçlere eklenmiştir.

Artık “sol kitle”, tümüyle kentli ve kent kökenli bireylerden oluşmuştur. “Burg”un “kent” olduğu, “kentli”nin burjuva olduğuna aldırmaksızın, kentlilere ve kentlere dayanan “sol” hareket, giderek köylülüğün tümüyle bir yana bırakıldığı, tümüyle kentlilerin (genel olarak burjuvaların, özel olarak kent küçük-burjuvazisinin) çıkarlarını temsil eden bir hareket haline dönüşmüştür.

Bu dönüşümle birlikte “sol”, hem işçi sınıfına, hem de köylülüğe yabancılaşmıştır.

Zonguldak kömür madenlerinin kapatılması ve yerine “somon balığı” üretimi yapılması yönündeki “öneriler”den, buğday ithalatının serbest bırakılmasına ilişkin, “kentli kitleler”in çıkarlarına hitap eden pek çok uygulama “sol” tarafından içtenlikle benimsenmiştir. Gecekondu bölgelerinin hızla “toplulu konut alanları” haline gelmesiyle birlikte “kentli kitleler”, ne sosyolojik olarak, ne sınıfsal olarak tanımlanmamış bir “kitle” olarak kendiliğinden “sol”un “hedef kitesi” haline gelmiştir.

Sektörlerin GSMH'daki % Payları (Cari Fiyatlarla)						
	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Kamu Hizmetleri	İthalat Vergisi
1970	37,3	17,2	5,8	32,2	7,2	2,6
1975	33,8	17,7	5,3	35,3	7,9	3,0
1980	26,1	19,3	5,7	41,5	9,3	1,4
1985	19,7	21,7	5,8	42,6	5,5	2,8
1990	17,5	25,5	6,3	43,6	8,7	3,4
1995	15,7	26,3	5,5	47,6	8,2	3,7
2000	14,1	23,3	5,2	49,4	10,5	4,1

“Sol”, bu kendiliğinden süreçte “sol”, zaten hiç bir zaman varolmamış olan “iktidar” perspektifi yerine, “iktidar sorumluluğu” taşıyan düzen içi bir “muhalefet” mantığına sahip olmuş ve “olumsuz eylem”den “olumlu söylem”e (evcilleşme) geçiş yapmıştır. Bir başka ifadeyle, “silahların eleştirisi”, teorik olarak bile terk edilmiş, “eleştiri silahlı”, “olumlu eylem” olarak içselleştirilmiştir.

12 Eylül sonrasında doğan yeni “sol” kuşak, bu kendiliğinden sürecin içinde biçimlenmiştir. Hemen hemen tamamı “kentli” olan bu kuşak için, kentler ve kentli kitleler her şeydir, bunların dışında neredeyse hiç bir şey yok gibidir.

Kendiliğinden süreç sonunda köylülük tümüyle unutulurken, kentler her şeyin odağı ve merkezi olarak görülür olmuştur.

Böylesi bir durumda sınıfsal tahliller, köylülüğe yapılan atıflar “sol”da hiç bir değere ve anlama sahip olmamıştır. 1 Mayıs’larda “işçi sınıfı”na yapılan vurgular belli ölçülerde sınıfsal bakış açısı varmış gibi görünse de, her durumda “işçi sınıfı” “kentli kitleler” içinde algılanan bir “katman” olarak görülmüştür.

Bu kendiliğinden süreç, kent nüfusunun kırsal nüfusa göre ağırlıklı bir yere sahip olduğu “inancı”nı da beraberinde getirmiştir. Bu öylesine yerleşik bir “inanç” haline gelmiştir ki, **nüfusun çoğunluğunu** oluşturan yerler ve kesimler, her durumda devrimci mücadelenin alanı ve kitlesi olarak kabul edilmiştir. Bütün “sol”un ve “sol birey”lerin ortak inancına göre, Türkiye nüfusunun çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır ve köylülük azınlığı oluşturmaktadır. Bu “inanç”, nüfus sayımı sonuçlarıyla ve GSMH içinde tarımın payının azalmasıyla desteklenmiştir.

Ancak bu “inanç”, nüfus sayım sonuçlarıyla, GSMH verileriyle desteklenmiş görünse de, bunlar tümüyle “iman” konuları olmaktan bir adım öteye geçmemiştir.

Bu “inanç”ın yerleştiği 1980 sonrasında ise, “iman”a uygun olarak kır nüfusu (1985 nüfus sayımındaki “radikal” değişimle birlikte) giderek azalmış olmakla birlikte, yine de 2000 yılında toplam nüfusun %42,7-

	Toplam İstihdam	Tarım	%	Sanayi	%	İnşaat	%	Hizmetler	%
1970	14.051.209	9.281.024	66,1	1.355.303	9,6	431.074	3,1	2.983.808	21,2
1975	16.049.565	10.458.286	65,2	1.526.211	9,5	523.823	3,3	3.541.245	22,1
1980	17.219.571	9.972.361	57,9	2.053.254	11,9	753.257	4,4	4.440.699	25,8
1985	19.208.608	10.950.844	57,0	2.255.571	11,7	740.505	3,9	5.261.688	27,4
1990	22.085.711	11.506.708	52,1	2.859.766	12,9	1.167.561	5,3	6.551.676	29,7
2000	25.527.737	12.202.401	47,8	3.421.325	13,4	1.189.904	4,7	8.714.107	34,1

Kaynak: TÜİK, İstatistik Göstergeler 1923-2007

sini oluşturmaktadır. Üstelik bu %42,7'lik kırsal nüfus, 1985 yılında belediyeler yasasında yapılan değişimle ortaya çıkan “radikal” değişimin ürünüdür. Tablodan da açıkça görüleceği gibi, 1985 yılında toplam nüfus altı milyon artarken, kent nüfusu yedi milyon artmış ve kırsal nüfus bir milyon azalmıştır. Böylece 1980-85 döneminde **tüm nüfus artışı** kentlerde meydana gelmiş ve kırsal alanlardan da bir milyon göç almış görünmektedir. Böyle bir şey ne kadar gerçek dışı olursa olsun, her durumda kentlere ilişkin oluşan “inancı” pekiştirmeye yetmiştir.

Artık nüfusun %42’7’sini oluşturan kırsal nüfus görmezlikten gelinebilir!

Öte yandan tarımın GSMH’deki payının sürekli azalışı da “inanç”ı besleyen diğer bir “bilimsel veri” olarak kabul edilmiştir.

GSMH’deki yeri böylesine az ve azalmış olan tarım da, tarımsal üretimi gerçekleştiren köylü de önemsenmeyebilir! Tarım üretiminin nasıl olup da böylesine azaldığını ve bu azalışın sonuçlarını da tahlil etmek gereksizdir!

Hem “bizler” “solcu”yuzdur, dolayısıyla “emekten” ve “emekçi”den yanayızdır. Böyle olduğumuz için de, asıl çalışmamızı “çoğunluk” emekçilerinin olduğu yerlerde yoğunlaştırmak durumundayızdır! GSMH’de “hizmetler sektörü” ezici bir ağırlığa sahip olduğuna göre, “çoğunluk” elbette hizmetler sektöründedir ve bu sektör içinde de “ofis boys and girls” ile “kamu emekçileri” öndedir.*

Oysa Türkiye’deki istihdam verilerine bakıldığında “çoğunluk” pek de “inanç”ın ön-

gördüğü gibi değildir.**

“Böyle de olsa” diyecektir eski revizyonistler, yeni legalistler, “tarımda kapitalizm egemendir, bu nedenle bizi köylülük değil, tarım proletaryası ilgilendirir”!

Köylülükle, kırsal alanlarla hiç bir ilişkisinin olmamasını isteyen revizyonist/legalistlerin bu iddiası, elbette kırsal alanlarda, köylüler arasında yapılacak devrimci çalışmanın, giderek silahlı mücadeleye dönüşeceği korkusuna dayanır. Onların özenle uzak durmaya çalıştıkları şey, silahlı mücadele, şiddete dayanan devrimdir. Bizim gibi ülkelerde anti-empyrialist ve anti-oligarşik mücadelenin halk savaşı anlayışıyla sürdürülmesi zorunluluğu, bin dereden bin su getirilerek çürütülmeye çalışılır. Tarımda kapitalizmin egemenliğini ilan ederek, toprak devriminin “burjuvazi” tarafından gerçekleştirildiğini, diğer bir ifadeyle demokratik devrimin tamamlandığını kanıtlamaya çalışırlar. Bu sayede, devrimin anti-kapitalist bir devrim olacağı, dolayısıyla devrimin temel gücünün işçi sınıfı ve temel alanlarının kentler olduğunu kolayca kabul ettireceklerini düşünürler. Tersini düşünenler, yani kırların ve köylülüğün devrimdeki yerine ve rolüne önem verilmesi gerektiğini söyleyenler, “çağdışı” olmakla, ülkedeki gelişmeleri anlamamakla, görmemekle kolayca suçlanacaklardır.

Böylece kendi yanlış görüşlerine dayanarak yaptıkları değişik olgularda yüz geri edilen revizyonist/legalistler (ve legalize olanlar), son umutlarını tarımda kapitalizmin ge-

* Bu “dönüşüm” EMEP programında çok açık biçimde ifade edilmiştir: “İşçi hareketinden güç alan ve sınıfın yakın müttefiki olan kamu emekçilerinin hareketi, 1991 öncesindeki darlığını kırmış, kitlesel bir hareket biçimini alarak büyümüş ve genişlemiştir. Önemli bir bölümünü işçi tabakalarının oluşturduğu kamu emekçilerinin hareketi, işçi hareketi ve partisi açısından büyük bir olanak olmuştur.” (EMEP Programı)

** Eski adı ile DİE, yeni adıyla TÜİK verilerinde zaman zaman siyasal “gereklilikler” nedeniyle değişiklikler yapılmaktadır. Değişik istihdam verilerinde tarımın payı da, bu değişikliklere göre değişmektedir. Kimi durumda tarımda çalışan nüfus 12 yaş üstü olarak ele alınırken, kimi durumda 15 yaş üstü olarak alınmaktadır. Böyle olunca da sonuçlar çok farklı olabilmektedir. Aynı şekilde istihdam edilen nüfus ile “işgücü arzı” arasındaki ayırım da aynı “gereklilik”le değişikliğe uğratılmaktadır.

	Ekili alan (1000 Hektar)	Traktör Sayısı	1000 hektara düşen traktör sayısı
1970	15.591	105.865	6,8
1975	16.241	243.066	15,0
1980	16.372	436.369	26,7
1985	17.908	581.375	32,5
1990	18.868	692.454	36,7
1995	18.464	776.863	42,1
2000	18.207	940.000	51,6
2005	18.148	1.022.365	56,3

	Biçerdöver	Sap Döver ve Harman Makinası (Batöz)
1970	8.568	-
1975	11.245	58.867
1980	13.667	132.793
1985	13.611	172.687
1990	11.741	192.008
1995	12.706	209.120
2000	12.578	228.945
2005	11.811	212.720

lişmesine bağlarlar. Bu, artık onlar için “ölüm-kalım” sorunudur. Ne yapıp edip, tarımda kapitalizmin egemenliğini kanıtlamak zorundadırlar. Tarımda kapitalizmin egemen olduğunu kanıtladıkları takdirde, silahlı mücadeleden de, halk savaşından da sittin sene kurtulmuş olacaklardır! Bunun için, önce tarımda kapitalizmin gelişip egemen olduğuna ilişkin teorik ve pratik bilgilere ihtiyaçları vardır.

Tarımda kapitalizmin egemen olması, açıktır ki, doğal ekonomiden pazar ekonomisine geçişi sağlayan sermaye yatırımlarını gerektirir. Sermaye yatırımları, tarımda kapitalist üretimin gelişmesinin ölçütüdür. Sermaye yatırımı da, asıl olarak makineli üretime yönelik olacaktır. Bu nedenle tarımda kapitalizmin egemenliğini kanıtlamanın en kestirme yolu, tarımsal üretimde kullanılan makinelerin sayısal artışına ilişkin verilerden geçer.*

Traktör sayısı, 1970’de 105 bin iken, 2000 yılında 940 bine yükselmiştir. 1990’dan sonra ekilen alan neredeyse hiç değişmezken traktör sayısı iki misline ulaşmıştır. Diğer tarımsal araçlar bir yana bırakıldığında, sadece traktör sayısındaki artış tarıma önemli bir “sermaye” yatırımı yapıldığını gösterir.**

* Genellikle revizyonistlerden daha çok silahlı devrimci mücadeleyi terk edip legalizm saflarına geçenler açısından tarımda makineleşme özel bir öneme sahiptir. “Makineleşmiş tarım”, kırsal nüfusun “kendine yeterli” (otarşik) bir ekonomiye sahip olmadığı, dolayısıyla kentlere ve sanayiye bağımlı olduğu anlamına gelir. Bu durumda, kırlarda oluşturulacak “kurtarılmış bölgeler” kendine yeterli bir ekonomiye sahip olmadıkları için varlıklarını sürdüremezler. “Kurtarılmış bölgeler” olmadan da halk savaşı sürdürülemeyeceği için, “makineleşmiş tarım”ın egemen olduğu ülkelerde (emperyalizme bağımlı ülkeler) halk savaşı geçersizdir! Böylece kırları temel alan bir silahlı devrimci mücadeleden kurtulunmuş olunur!

** Buradaki “sermaye”, asıl olarak traktör alınırda kullanılan köylünün gelirinden yapılan tüketimdir.

Traktörün tarımsal üretimde kapitalist ölçekte “rasyonel” kullanımı ile ülkemizde traktör kullanılan tarım alanlarının boyutu birbirinden farklıdır. “Rasyonel” olarak bir traktörün, (1970 verilerine göre) ortalama 70 hektarlık bir toprağın işlenmesinde kullanılması gerekirken, bu miktar ülkemizde 15 hektarı geçmez. Daha da önemlisi, tarımsal üretim yapılan toprak miktarı artmazken, traktör miktarı sürekli artmıştır. Bu da, açıkça traktörün üretim dışı amaçlarla kullanıldığını gösterir. 1990 yılında 1.000 hektara düşen traktör sayısı 36,7 iken, 2008 yılında bu sayı 65,2’ye yükselmiştir.

Kapitalist anlamda bir üretim aracının “rasyonel” kullanımı demek, o araç için yatırılacak olan sermayenin ortalama kâr oranı düzeyinde kâr getirmesidir. Eğer makine için yatırılacak sermaye, sermaye sahibi için ortalama kâr oranında ya da üstünde bir “getiri” sahibi değilse, kapitalist anlamda bu sermaye “rasyonel” kullanılmamıştır, dolayısıyla da bu araç için sermaye yatırılmaz. Sermayenin olmadığı bir üretime de “sermaye üretimi”, yani kapitalizm denilemeyeceği de açıktır.

Tarımda makineleşmeyle “kapitalizm”in gelişmesini özdeşleştirme çabaları açısından gözlerden uzak tutulmaya çalışılan tarım aracı ise, **biçer-döverlerdir**.

Biçer-döverler, istatistik ifadesi ile “kendi yürür biçer-döverler”, hemen her durumda makineleşmiş tarımın bir simgesidir. Ülkemizdeki biçer-döver sayısı ise, tam anla-

Doğal, yani iç dinamiklerle gelişen kapitalizm koşullarında aynı toprak parçasına yapılan böylesi bir “sermaye” yatırımı, asıl olarak farklılık rantının elde edilmesine yöneliktir, dolayısıyla da “kapitalist” niteliktedir. Toprağa yapılan sermaye yatırımıyla elde edilen farklılık rantı arasında belli bir oran sağlandığı ölçüde, bu yatırım kapitalist anlamda “sermaye yatırımı” olarak tanımlanabilir. Ancak ülkemizdeki traktör alımı, kapitalist anlamda “rasyonel”den çok uzaktır.

myla “içler acısı”dır.

1950 yılında bin adet olan biçer-döver sayısı 1955’de 6 bine ulaşmıştır. 1970’de 8.568 olan biçer-döver sayısı, 1980’de %60 artarak 13.667’ye yükselmişse de, 2005 yılında 11.811’e düşmüştür. Bir başka tanımla, biçer-döver son otuz yılda (1975-2005) neredeyse aynı kalmıştır. Üstelik 2005 yılındaki 11.811 biçer-döverin %65’i (7.747) yirmi yaşın üstündedir.

Eğer biçer-döverler, sözcüğün tam anlamıyla tarımda kapitalizmin gelişmesinin simgesi ise, ülkemizde bu gelişimin çok kısa sürdüğünü ve giderek kapitalizmin tarımda gerilediğini söylemek pek yanlış olmayacaktır.

Bu veriler, tüm iddiaların ve “inanç”ların tersine, köylülüğün önemini ve tarım sorununun boyutlarını açıkça göstermektedir. Tüm sorunlar da, yukardan aşağıya, dış dinamiklerle (emperyalizm) kapitalizmin geliştirilmesinden türemektedir. Traktörün, üretim aracı olmaktan çok bir ulaşım aracı olarak kullanılması da bu çarpık gelişmenin açık ifadesidir.

Bu durumda geriye, kırsal alanlarda ilişkilerin ne kadar keskin olduğu sorusu kalır. Bir başka deyişle, köylü kitlelerinin durumunun, geçmiş dönemlere göre, özellikle de devrimci mücadelenin yükseldiği 1970-80 dönemine göre daha iyi olup olmadığıdır.

Toprak Dağılımı								
Dekar	1970				1980			
	İşletme Sayısı	%	Toprak Miktarı (Dekar)	%	İşletme Sayısı	%	Toprak Miktarı (Dekar)	%
Topraksız	317.682	9,41	-	-	-	-	-	-
5'den az	351.069	10,40	1.751.860	1,03	309.892	8,49	551.789	0,27
5-9	405.257	12,00	4.048.520	2,37	265.306	7,27	1.766.311	0,86
10-19	594.221	17,60	11.878.480	6,96	527.181	14,44	7.096.213	3,44
20-49	877.820	26,00	28.721.060	16,83	1.164.642	31,89	25.141.573	12,19
50-99	478.375	14,17	35.878.120	21,02	738.376	20,22	48.392.133	23,46
100-199	239.150	7,08	35.872.500	21,02	421.523	11,55	54.244.977	26,30
200-499	95.539	2,83	33.438.650	19,59	193.730	5,31	52.002.284	25,21
500-999	15.190	0,45	11.392.500	6,68	26.407	0,72	17.858.013	8,66
1000-2499	1.350	0,04	2.035.880	1,19	2.500	0,07	3.507.951	1,70
2500-4999	546	0,02	1.844.810	1,08	373	0,01	1.214.931	0,59
5000+	388	0,01	3.787.560	2,22	159	0,00	4.779.514	2,32
Toplam	3.376.587		170.649.940		3.650.910		206.274.325	

Toprak Dağılımı								
Dekar	1991				2001*			
	İşletme Sayısı	%	Toprak Miktarı (Dekar)	%	İşletme Sayısı	%	Toprak Miktarı (Dekar)	%
Topraksız	101.610	2,50	-	-	54.523	1,77	-	-
5'den az	251.686	6,19	667.059	0,28	178.006	5,79	481.987	0,26
5-9	381.287	9,37	2.511.091	1,07	290.461	9,44	1.952.471	1,06
10-19	752.156	18,49	10.042.501	4,28	539.816	17,55	7.378.022	4,00
20-49	1.274.609	31,33	38.668.961	16,49	950.840	30,91	29.531.622	16,02
50-99	713.149	17,53	46.750.693	19,94	560.049	18,20	38.127.035	20,68
100-199	383.323	9,42	49.216.633	20,99	327.363	10,64	43.884.397	23,81
200-499	173.774	4,27	46.487.432	19,82	153.685	5,00	42.075.498	22,82
500-999	24.201	0,59	14.982.493	6,39	17.429	0,57	11.218.554	6,09
1000-2499	10.266	0,25	13.856.621	5,91	4.199	0,14	5.476.930	2,97
2500-4999	1.930	0,05	6.538.082	2,79	222	0,01	695.541	0,38
5000+	441	0,01	4.789.427	2,04	57	0,00	3.526.175	1,91
Toplam	4.068.432		234.510.993		3.076.650		184.348.232	

* 2001 Tarım Sayımı toprağın yasal sahipliği ve ekilen arazi esas alarak yapılmıştır. Bu nedenle diğer yıllarla karşılaştırmak için uygun değildir.

Köylü açısından en önemli sorun, toprak sorunudur. Bu nedenle, kırsal alanlardaki çelişkiden söz edildiğinde, ilk akla gelen **toprak dağılımı**dır. Kırsal alanlarda çelişkinin eskisi gibi olmadığı, köylünün toprak talebinin bulunmadığı, dolayısıyla ülkede bir toprak devrimine gerek olmadığı iddia edilecekse, bunun için toprak dağılımına bakmak gerekir.

Şüphesiz kapitalizm yukardan aşağıya geliştirilse de, feodal toplumun bir sınıfı olan köylülüğün farklılaşmasına, yani sınıfsal ayrışmasına da yol açmıştır. Ancak bu sınıfsal farklılaşma, doğrudan köy ilişkileri içinde toprağın merkezileşmesine paralel gelişmiştir. Bu nedenle de “kapitalist tarımsal işletme” adı verilecek işletmelerin topraklarında önemsenebilecek bir gelişme söz konusu değildir. Tarımda hala küçük köylülük ağır basmaktadır.

Eğer topraksız köylüler “tarım proletaryası”, 5 dekar (dönüm) az toprağı olan köylüler “yoksul köylü”, 5-50 dekar toprağı olanlar “küçük köylü”, 50-100 dekar toprağı olanlar “orta köylü” ve 100-500 dekar üstü toprak sahipleri “zengin köylü” ve 500 dekar dan daha fazla toprağına sahip olanlar “kapitalist çiftçi ve büyük toprak sahibi” olarak kategorize edilecek olursa*, tarım proletaryası ve yoksul köylülerin sayısı son otuz yılda yarıdan fazla azalmıştır. Küçük köylü sayısında ise fazlaca bir değişiklik olmamıştır. Oransal olarak yoksul köylülerin azalmasına paralel olarak orta ve zengin köylülerin oranında belli bir artış ortaya çıkmıştır. (An-

* İstatistik veriler tümüyle düzenin kendi ihtiyaçlarına göre düzenlendiğinden, toprak dağılımına ilişkin veriler de, kaçınılmaz olarak köylülüğün sınıfsal ayrışmasını tam olarak yansıtmaz. Bunun yanı sıra, toprağın büyüklüğü aynı olsa da, ekilen ürün açısından aynı büyüklükteki topraktan farklı büyüklüklerde gelir elde edildiğinden, bu istatistik büyüklükler somut durumu tam olarak yansıtmaz. Bazı ürün çeşitleri açısından ve bölgelere göre 50 dönüm üstündeki topraklar “zengin köylü” kategorisine girebilmektedir. Aynı şekilde 100 dekar üstünde toprağına sahip olan köylüler “zengin köylü” olarak tanımlansa da, bölgelere ve ürüne göre bunların bir bölümü “orta köylü” sınıfına dahildir, “orta köylünün üst kesimi” olarak da tanımlanabilir. Burada yapılan kategorileştirme, tahıl ürünleri, özel olarak da buğday üretimi ölçüsüne göre yapılmıştır. Ancak “orta köylü”ye ilişkin geçişkenlik burada da söz konusudur.

Tarımsal İşletme Sayısı (%)					
	5 dekar-dan az	5-49 dekar	50-99 dekar	100-499 dekar	500+ dekar
1970	19,8	55,6	14,2	9,9	0,1
1980	8,5	53,6	20,2	16,9	0,1
1991	8,7	59,2	17,5	13,7	0,3
2001	7,6	57,9	18,2	15,6	0,2
Toprak Miktarı (%)					
	5 dekar-dan az	5-49 dekar	50-99 dekar	100-499 dekar	500+ dekar
1970	1,0	26,2	21,0	40,6	4,5
1980	0,3	16,5	23,5	51,5	4,6
1991	0,3	21,8	19,9	40,8	10,7
2001	0,3	21,1	20,7	46,6	5,3

cak bu oransal bir artıştır.)

2001 Tarım Sayımı, Dünya Bankası tarafından planlanmış ve finanse edilmiş olan doğrudan gelir desteği çerçevesinde yapıldığından, daha önceki yıllar açısından kesin bir ölçü vermemekle birlikte, 1970-1980 dönemindeki toprak dağılımındaki gelişmeye benzer bir gelişmenin 1990-2001 yılları arasında ortaya çıktığını göstermektedir. Bu da, toprak dağılımının neredeyse onar yıllık periyotlarla belli oranda merkezileşip yeniden bölüşüldüğünü gösterir. Daha genel bir ifadeyle, tüm eksikliklerine rağmen son otuz yıllık Tarım Sayımı verileri, genel olarak tarımdaki **toprak mülkiyetinin** önemli ölçüde değişmediğini göstermektedir.

Son otuz yıllık Tarım Sayımı verilerinin gösterdiği diğer bir gerçek ise, tüm iddiaların ve inançların tersine, tarımdaki “kapitalist işletmeler”in sayısı ve toprak mülkiyetinde, 1980-90 dönemi dışında (ki 24 Ocak Kararlarının ürünüdür) değişim olmadığıdır.**

Toprak mülkiyetinde önemli bir değişimin olmaması, kırlarda geleneksel ilişkilerin hala varlığını sürdürdüğünün bir göstergesidir. 1950’lerden itibaren tarımda traktör

** Toprak mülkiyetinde önemli bir değişim olmaması bir genellemedir. Seracılık (örtülü tarım), organik tarım gibi görece küçük toprak parçasında üretim yapılan, ama sermaye yatırımı gerektiren alanlarda toprak mülkiyetinin büyüklüğü fazlaca önemli değildir. Örneğin organik tarımda ortalama toprak büyüklüğü, bölgelere göre 40 ile 100 dönüm (dekar) arasında değişmektedir. Seracılıkta ortalama toprak büyüklüğü 60 dönümdür. Bunun dışında bölgeler arasında da toprak büyüklüğü ile gelir arasında farklılıklar vardır. Amacımız, Türkiye’deki toprak düzenini tahlil etmek olmadığından bu durumları genellemenin dışına tutuyoruz.

kullanımının artması ve pazar için üretimin geliştirilmesiyle birlikte, neredeyse genel bir kuralmışçasına köylü ailesinin bir bölümü kente göç ederek işçi olarak çalışır. Bu durum, toprağın parçalanmasını önleyen en önemli unsurdur. Kente göç eden köylü, bir yandan işçileşirken, diğer yandan topraktan elde edilen üründen kısmen pay alır ve hasat zamanlarında köye giderek çalışır. Ancak 1980 sonrasında bu işçileşen köylülerin kentlerde yerleşik hale gelmesiyle birlikte, köyle olan ilişkileri önemli ölçüde kopmuştur. Her ne kadar kentlerde “köylü” davranışlarını ve alışkanlıklarını sürdürüyor görünse de, büyük ölçüde kentleşmiştir.

Köylü kitlesi ise, ne denli sınıfsal ayrışmaya uğramışsa da, hemen her zaman yarı-feodal ilişkilerin farklılaşmış ve “pazar için üretim”le eklenmiş (meta üreticisi) biçimiyle yaşamını sürdürmeye çalışmıştır. İster feodal üretim ilişkilerinin sınıfı olarak olsun, ister kapitalizme “eklenmiş” bir sınıf olarak olsun, her durumda köylülük kırsal alanın dar sınırları içinde dağınık ve örgütsüzdür. Bu dağınıklık ve örgütsüzlük içinde, hiç bir zaman kendi çıkarları için bir araya gelemez ve mücadele edemez. “Böyle gelmiş böyle gider” anlayışıyla, “tefekür” içinde yaşarken, her zaman uygulanan tarım politikalarının sonuçlarına katlanmak durumundadır. 1950’de “çok partili sistem”e geçildikten sonra kendi yaşam deneyimi ile sistemin nasıl işlediğini öğrenmiş ve buna kendisini uyumlandırmaya çalışmıştır. Dönemsel olarak mülksüzleşme ve yoksullaşmanın yoğunlaştığı zamanlarda da, **kendine yeterli** üretim yapabildiği ölçüde sessiz kalmıştır. Bir bakıma kendi “halinden memnun” bir kitle görünümüne sahiptir.

Akdeniz, Ege ve Karadeniz sahil şeridinde bulunan köylerin “yayla turizmi” gibi ta-

rımsal üretimle doğrudan ilişkisi olmayan ticari ilişki içine itilmesi de, bu bölgelerdeki köylünün “halinden memnun” olmasını sağlamıştır. Doğu ve Orta Anadolu köylülerinin “gıda sanayi” ve “gıda tedarikçileri”yle olan ilişkisi de, bu bölgelerde köylülerin “halinden memnun” oluşlarına yol açmıştır.

2001 krizinde büyük yıkıma uğrayan tarımsal üretim ve köylülük, özel bankaların tarım kredileri ve kredi kartları sayesinde belli bir “nefes” alma olanağına sahip olmaları da, köylü kitlesinin kırsal nüfusun azaltılmasını hedefleyen tarım politikalarına karşı tepkilerini de pasifize etmiştir. Ancak köylü kitlesinin bu kendiliğinden hali, onun yaşadığı gerçekleri açıklayan bir siyasal öncünün etkin olmaması nedeniyle kolayca şeriatçıların etkisi altına girmelerini kolaylaştırmaktadır.

Diyebiliriz ki, köylülük, hiç bir zaman kendiliğinden bir siyasal hareket ve örgütlenme yaratma niteliğine sahip olmayan bir kesim olarak, tarımın geri kalmışlığı karşısında tepkisizdir. Ne uygulanan tarım politikalarına karşı bir tepki vermektedir, ne de toprak talebinde bulunmaktadır. Nesnel olarak varolan çelişkiler zaman zaman keskinleşse de, bu durumu kavramamakta ve tepki göstermemektedir. Köylü kitlesinin tepkisizliğine, sessizliğine bakarak, köylülüğün öneminin kalmadığına hükmetmek ise, baştan sona ayımsızlıkta başka bir şey değildir. Asıl olan köylülüğün bilinçlendirilmesidir. Bunun yolu ise, devrimcilerin sistemli olarak köylüler arasında çalışma yürütmesinden geçer. Büyük kentlere yerleşmiş, İstanbul’da Taksim tramvay durağı ile Ankara’da Yüksel Caddesi’ne sıkışmış “sol”un böyle bir çalışmayı yapacağını “ummak” ise, “absürd” bir beklentiden başka bir şey değildir.

Eşya bulamayınca eşeğini haczettiler

Eşya bulamayınca eşeğini haczettiler

Burdur'un Ağlasun ilçesinde mizahi öykülere konu olacak bir haciz işlemi gerçekleştirildi.

Banka kredisi borcunu ödemeyen çiftçinin kefilisi tarafından icraya verilmesi üzerine, ahırında eşeği haczedildi. Satışa çıkarılan eşeğe ilk satışta alıcı bulunamadı.

AA muhabirinin aldığı bilgiye göre, Ağlasun'da yaşayan çiftçi İlhan Taştekin'in 25 bin TL'lik banka kredisi borcunu ödememesi üzerine, borcu ödemek zorunda kalan kefilisi esnaf Muammer Taşan, Taştekin'i icraya verdi. Ağlasun İcra Müdürlüğüne uygulanan işlemde İlhan Taştekin'in evine haciz geldi, evde eşya bulunamaması üzerine ahırındaki eşeğine el konuldu.

Hacizle alınarak çoban Kadir Top'a yediemin olarak bırakılan yaklaşık 10 yaşlarındaki eşek bugün satışa çıkarıldı.

Ağlasun Tarım Müdürlüğü veterinerlerince boyu, kilosu ve yaşına bakılarak piyasa fiyatı belirlenen eşek, 400 TL bedelle başlatılan ilk satış için traktörle Ağlasun Hükümet Konağının önünde getirildi. Traktörden indirilmeyen eşeğin satışa çıkarıldığı İcra Müdürlüğü katibince "Satılık eşek var. Alan var mı?" sözleriyle üç kez tekrarlanarak duyurulurken satış şartnamesi okundu.

İlk satış işleminde icralık eşeğe alıcı çıkmadı. Yediemin olan çobana yeniden teslim edilen eşek, haftaya tekrar satışa çıkarılacak. (22 Temmuz 2009)

(2000 genel nüfus sayımına göre Ağlasun ilçesinin nüfusu 11.393'dür. Bunun 4.738'si ilçe merkezinde, 6.655'i ise belde ve köylerde yaşamaktadır. 2008 "adrese dayalı nüfus kayıt sistemi"ne göre, ilçe nüfusu 9.575'tir. Bunun 4.445'i ilçe merkezinde, 5.130'u belde ve köylerde bulunmaktadır. Ağlasun belediye başkanlığını MHP, ilçeye bağlı Çanaklı beldesini SP ve Yeşilbaşköy beldesini AKP kazanmıştır.)

İsmilli Çiftçilerin İflası

Nüfusunun yüzde 90'ının çiftçilik yaptığı İsmil Beldesi son günlerde bankaların haciz kısılcasına girerken bankalara kredi borcu olan çiftçileri 'sarı taksit' korkusu sardı. Bölgede çiftçilik yapan kesimin yüzde 80'ine yakınının icralık olduğunu ifade eden İsmil Belediyesi ve Karatay Ziraat Odası Başkanı Lütfü Topbaş, "Bankalar çiftçimizin evindeki beyaz eşyanın yanı sıra çardaktaki büyük ve küçükbaş hayvanlara varana kadar kamyonlara yükleyip götürdü" dedi.

(Konya'nın Karatay ilçesine bağlı İsmil beldesi belediye başkanlığını seçimine üç parti (MHP, SP ve AKP) katılmış ve MHP'li Lütfü Topbaş kazanmıştır. Nüfusu 5.930'dur.)

Köylülük, Eşraf, Tefeci-Tüccar ve Gıda Tedarikçileri

Her ne denilirse denilsin, Türkiye'nin yakın tarihi, devrim mücadelesinin gelişimi ve yükselişi dışında büyük sıçramalara ve altüst oluşlara sahne olmamıştır. Bir bakıma, 1950 DP iktidarından günümüzdeki AKP iktidarına kadar, egemen sınıflar arasındaki güç ilişkilerinde meydana gelen değişimler ya da değiştirme girişimlerinin karşılığı üzerinde gelişen siyasal olaylara sahne olmuştur. Bu süreçteki tek istisna, devrimci mücadeleye, yani "aşağıdakiler" in siyasete müdahale etme girişimidir.

1950 yılında DP iktidara geldiğinde, egemen sınıflar, feodal sınıflar (toprak ağaları ve tefeci-bezirgan) ile yeni oluşum halindeki işbirlikçi-tekelci burjuvazidir. Emperyalizm, bu dönemde feodal egemen sınıfların tümüyle ittifak içindedir. Adnan Menderes'in kişiliğinde DP iktidar, sözcüğün tam anlamıyla toprak ağaları, tefeci-bezirgan ile zengin köylülerin başını çektiği bir egemen ittifakın iktidarındır. Emperyalizmin bu kesimlerle kurduğu ittifak, ağırlıklı olarak kırsal alanların "pazar ekonomisi"ne açılmasına yöneliktir. Genel ifadeyle, demokratik devrimin tamamlanmadığı, kapitalizmin iç dinamiklerle gelişmediği, ulusal burjuvazinin mevcut olmadığı feodal ve yarı-feodal üretim ilişkileri içindeki bir ülkede kapalı üretim birimlerinin pazar için üretime yöneltilmesi, emperyalizm-feodal sömürücü sınıflar ittifakının temelini oluşturmuştur. DP iktidarı döneminde Erbakan'ın içinde yer aldığı Gümüş Motor olayı da, bu ittifakın amaç ne kadar uygun bir araç olduğunu gösterir.

Menderes döneminde tarım politikaları-

nın yaratmış olduğu "efsane"de ifade edildiği gibi, halk, yani köylülük, "çank yerine ayakkabı" giymeye başlamıştır. Tarımda traktör ve biçer-döver kullanımı yaygınlaşmıştır. Tarım ürünleri fiyatlarındaki düşüşe rağmen, yeni toprakların ekime açılması ve traktör, gübre vb. kullanılmasıyla ürün miktarındaki artış sayesinde köylünün eline geçen gelir de artmıştır. 1957 krizine kadar tarımsal üretim sürekli büyümüştür.

Tarımsal Üretim (Cari Fiyatlarla)			
	Milyon TL	% Değişim	Milyon dolar
1950	4.046	-	1.445
1951	5.216	28,9	1.863
1952	5.967	14,4	2.131
1953	7.022	17,7	2.508
1954	6.119	-12,9	2.185
1955	7.453	21,8	2.662
1956	8.654	16,1	3.091
1957	12.287	42,0	4.388
1958	14.583	18,7	5.208
1959	16.288	11,7	5.817
1960	17.667	8,5	3.727
1961	17.618	-0,3	1.958

Bunlar, o güne kadar kendine yeterli bir üretim içinde "yuvarlanıp giden" köylünün yaşamında belirgin bir değişime neden olmuştur.

Ancak köylünün gelirlerindeki artış ve tarımsal üretimde traktör kullanımının yaygınlaşması, kırsal alandaki geleneksel feodal ilişkilerin tasfiye olması için yeterli olmamıştır. Köylülük, yarı-feodal ilişkiler içinde, top-

rak ağalığı, tefeci-tüccar ve zengin köylülüğün oluşturduğu bir egemenlik ilişkisi altında pazar için üretime yönlendirilmiştir.

Toprak ağalığının egemen olduğu bölgeler dışındaki kırsal alanlarda zengin köylünün tarım ürünleri ticareti yapan tüccarla olan ilişkisi, aynı zamanda pazar için üretime yöneltilen küçük ve orta köylünün pazar ilişkilerinin belirleyicisi olmuştur. Zengin köylü, krediyi, işgücünü ve köyün dışarıyla olan ilişkisini denetim altında tutarak köyde egemen durumundadır. Bu dönemde, küçük ve orta köylünün pazar için ürettiği ürünler, zengin köylünün "icazeti" altında tüccar tarafından satın alınarak büyük kentlere pazarlanmıştır.

Anadolu kasabalarındaki **feodal/gele- neksel eşraf**, o güne kadar köylülerin devlet ve kentlerle olan ilişkisinin belirleyicisiyken, bu dönemde **zengin köylü-tüccar** ikilisinin oluşturduğu yeni bir eşraf belirleyici hale gelmiştir. Yani, toprak ağaları, tefeci-tüccar, zengin köylü ve kasaba-çarşı esnafından oluşan geleneksel eşraf, kent ile kır arasında ticareti sağlayan yeni bir tüccar kesiminin katılımıyla dönüşüme uğramıştır.

Bu **yeni tüccarlar**, eski dönemin köy-kasaba ilişkisini kuran, belli ölçülerde çarşı esnafına tarım ürünleri tedarik eden ve kendisi de kısmen köylere mal satan tefeci-tüccarlardan (ki bunlara çerçi/tüccar demek pek yanlış olmayacaktır) farklı olarak, tarımsal ürünlerin kasaba dışına, özel olarak da büyük kentlere aktarılmasını sağlayan yeni bir sınıfa oluşturmuştur.* Bu tüccar kesimi, köydeki artı-değeri köy dışına taşıyarak, köy dışında sermaye birikimine katkıda bulunurken, aynı zamanda tarımsal gelirdeki artışa rağmen köyün gelişmesini önlemiştir.

DP iktidarına kadar büyük ölçüde devlet tarafından satın alınan tarım ürünlerinin ihracı da, bu yeni sınıfın ortaya çıkmasıyla bir-

likte özel şirketler tarafından yapılmaya başlanmıştır. Bu da, büyük kentlerde yerleşik **işbirlikçi ticaret burjuvazisinin** (ithalatçı ve ihracatçı) gelişimini sağlamıştır.

27 Mayıs'a gelindiğinde, yaşanan 1957 bunalımına rağmen, kırsal ilişkilerde Anadolu tüccarı ile tarım ürünleri ihracatçısı işbirlikçi ticaret burjuvazisi ikilisi giderek güçlenmiştir.

Bu ilişki, kasaba esnafının köylülerle olan doğrudan ilişkisini zayıflattırırken, aynı zamanda bölgedeki ürünlerin artan oranda büyük kentlere ve ihracata yönelik olarak tüccar tarafından satın alınmasıyla ortaya çıkan fiyat artışlarıyla kazançlarında azalmaya yol açmıştır. Ama aynı durum köylünün gelirlerinde belirgin bir artışa yol açmıştır.

Aynı dönemde, ters yönde, yani büyük kentlerden kasabalara yönelik sanayi ürünleri ticareti artarak gelişmeye başlamıştır. Bu ticaret, yeni bir esnaf türü ortaya çıkarmıştır. O güne kadar yerel tarımsal ürünlerin ticaretini yapan çarşı esnafının karşısında bez, kumaş, ayakkabı (özellikle kara lastik), küçük tarım aletleri ticareti yapan **yeni bir esnaf tipi** ortaya çıkmıştır.** Bu yeni esnaf, giderek mobilyadan beyaz eşyaya ve otomobile kadar her çeşit sanayi malları perakendecisi olarak kasabadaki egemen eşraf ilişkisinin değişmesine yol açmıştır.

Anadolu'dan büyük kentlere doğru ticaret ile büyük kentlerden Anadolu kasabalarına doğru ticaretin gelişmesine paralel olarak gelişen yeni toptancı tüccar ve perakendeci esnaf, zengin köylülerle işbirliği yaparak **yeni bir eşraf** tipi ortaya çıkarmıştır.

Geleneksel eşraf ile yeni eşraf, ilk dönemde kasaba pazarının gelişimiyle ortaya çıkan gelir artışıyla "kardeşlik" havası içinde birlikte hareket ederken, giderek yeni eşrafın gücünün artması ve bu gücüne dayanarak ve siyasal ilişkileri kullanarak pazarda kendi payını büyütme yöneldiği, bu "kardeşlik" havasını ortadan kaldırmış ve yeni bir çatışma dinamiği ortaya çıkarmıştır.

Bu yeni çatışma, ekonomik çıkar çatışmasının **siyasal planda** sürdürüldüğü yeni bir süreci başlatmıştır. Geleneksel eşraf, her

* Mübaccel Kıray, "Ereğli" incelemesinde bu yeni zengin köylü-tüccar ikilisinin köylüyle olan ilişkisini şöyle anlatır: "Tüccar köylünün ihtiyacı olan parayı, borç olarak ve hiç bir formaliteye bağlı olmadan verir. Ayrıca köylüye kasabadaki her işi için yol gösterir, akıl verir ve yardım eder. Mahkeme işlerine bakar, avukat bulur, doktor ve ilaç temin eder, idari mekanizma ile işlerini halleder, gerekirse bunların masraflarını köylüye sormadan karşılar ve borç hanesine yazar. Çocukların evlenmesinde, ölümlerde, köylüler arasındaki anlaşmazlıkların hallinde önemli rol oynar. Bütün bunlar, ne feodal, ne de modern tüccar grubu tarafından yapılan fonksiyonlar değildir."

** Bu dönemde hızla gelişen Bezmen ailesinin Santral Mensucat'ı, Sabancı ailesinin Bossa'sı, Murat Bayrak'ın Sancak Tül'ü gibi tekstil şirketleri bu yeni esnaf tipiyle kendi ürünlerini pazarlamışlardır.

yönden geleneklere, dolayısıyla dinsel temele dayanmak zorunda kalırken, yeni eşraf, “modernleşme”nin, kentleşmenin, zenginleşmenin temsilcisi olarak ortaya çıkmıştır.*

Bu çatışma, 1969 yılında Erbakan’ın TOBB başkanlığına seçilmesiyle birlikte görünür olmuş ve ardından Erbakan’ın TOBB başkanlığından polis zoruyla alınması sonrasında MNP’nin (Milli Nizam Partisi) kurulmasıyla siyasal bir nitelik kazanmıştır.

Ama bu süreçte sürekli gelişen ve güçlenen işbirlikçi-teknelci sanayi burjuvazisi, kendisini yeterince güçlü gördüğünden, kendi mallarının ticaretini kendi “distribütör”leri aracılığıyla yapmaya yönelmesiyle birlikte, yeni tüccar kesimi güçsüzleşmeye başlamıştır.

Böylece Anadolu kasabalarında üç tüccar tipi ortaya çıkmıştır: 1) yöresel olarak geleneksel tarım ürünleri ticareti yapan tefeci-tüccar ve esnaf; 2) büyük kentlerden kasabalara yönelik olarak tüketim malları sanayi ürünleri ticareti yapan tüccar ve esnaf ve 3) doğrudan işbirlikçi-teknelci burjuvazinin mallarını (otomobilden deterjana kadar) pazarlayan bölge dağıtımçıları.

Kent nüfusundaki artışa paralel olarak gelişen tüketim malları ticareti 1970’lerin ortalarında marketlerin ortaya çıkmasıyla birlikte, kent ve kasabalarda marketçi/esnaf (ağırlıklı olarak gıda ürünleri ticareti yapan perakendeci esnaf türü olarak bakkallar) çatışmasına yol açmıştır. Dünün “hacı bakkal”ının (tefeci-tüccar) karşısına “binbir çeşit” mal satan marketler çıkmıştır.

Günümüzdeki durumun belirleyicisi olan bu gelişme, tefeci-tüccar “hacı bakkal”ın “ikinci kuşak”ının marketçiliğe geçişiyle bir-

* Bu süreçte 27 Mayıs darbesi tüm bu gelişmelere ve çatışmalara ters yönden müdahaleye yol açmıştır. 31.12.1960 tarihli 193 sayılı yasa ile tarımsal gelirler gelir vergisi kapsamına alınmıştır. Diğer yandan DPT’nin kurulmasına paralel olarak Tarım Sayımı yapılması kararı alınmış ve ilk kez 1963 yılında kapsamlı bir tarım sayımı gerçekleştirilmiştir. Gerek tarımsal gelirlerin vergilendirilmesi yasası, gerekse 1963 Tarım Sayımı’nda köylünün elindeki tüm araç ve gereçlerin sayımının yapılması anti-komünist propaganda konusu haline getirilmiştir. Böylece 27 Mayıs darbesi, 1950-60 döneminde gelirlerinde büyük artış gerçekleştiren köylüler tarafından (anti-komünist propagandanın da katkısıyla) kendisine karşı bir girişim olarak algılanmıştır. Oysa ki, 27 Mayıs döneminde yapılmak istenenler, tümüyle kapitalizmin gelişmesini sağlamaya yöneliktir.

likte** kısmen önemsizleşmişse de, tefeci-tüccar kesiminin köyle olan ilişkisini zayıflatmıştır. Artık köylünün ürünleri **yeni tüccar** tarafından satın alınarak marketlere ve bakkallara pazarlanmaktadır. Öte yandan bu yeni tüccarın pazarladığı malların önemli bir bölümü bölge dışından gelen sanayi mallarından oluşmuştur. Böylece pazar için üretim yapan köylü, bir yandan kendi ürünlerinin pazarlanmasında yeni tüccara bağımlı hale gelirken, diğer yandan aynı tüccarın bölge dışından getirdiği yeni sanayi mallarının tüketicisi olmuştur.

70’li yıllarda köylünün yeni tüccarla olan ilişkisi başlangıç evresinde olduğundan, ikisi arasındaki çelişkiler fazla gelişmemiştir. Bunun yerine, yeni tüccar kesimi ile geleneksel tefeci-tüccar kesimi arasındaki çelişkiler keskinleşmeye başlamış ve esnaf kesimi bu çelişkide taraf olmak durumunda kalmıştır.

Büyük kentlerde marketlerin ortaya çıkması ve işbirlikçi-teknelci burjuvazinin kendi “dağıtım şebekesini” kurmaya yönelmesi, ticarete tekelliliğin yerleşmesine ve “ekonomik zor” kullanan bir gücün ortaya çıkmasına yol açmıştır. Kentlerin tüketiminde sanayi mallarının (dayanıklı tüketim malları, temizlik malzemeleri vb.) ağırlıklı yere sahip olmasıyla birlikte, esnaf (bakkal), dünya kadar nakit para sorununu (ödeme sorunu) tefeci-tüccar ilişkisi içinde çözümleyebilirken, şimdi doğrudan ödeme yapmak için nakit sorunuyla yüzyüze gelmiştir. Bu da, giderek esnafın bankalara olan kredi borçlarının yükselmesine ve yüksek faiz ödemelerine neden olmuştur. Her ne kadar tefeci-tüccar ilişkisinde banka faizlerinden daha yüksek faiz ödemek durumunda kalmışsa da, geleneksel kapalı üretim ilişkisi çerçevesinde bu tefeci faizi önemsenecek boyutta nakit sorunu yaratmamıştır. Ama şimdi esnaf, “üstelik o güne kadar hiç bir ilişkisi olmamış, “hemşerisi” bile olmayan bir tüccara “peşin ödeme” yapmak zorundadır.

Esnafın yeni tüccara “peşin ödeme” zorunluluğundan doğan nakit para sorunu yanında, tüccardan hangi malları satın alacağı da sorun haline gelmiştir. Artık yeni tüccar

** Yönetmen Ömer Lütfi Akad, kırdan kente göçü anlatan üçlemesinin ilk filmi olan *Gelin*’de Yozgatlı “hacı bakkal”ın nasıl marketleştiğini gerçekçi biçimde anlatır.

car, kendi istediği koşullarda ve istediği fiyatlarla mal satar hale gelmiştir. Özellikle en çok satılan malların yanında satış değeri olmayan malların esnaf tarafından satın alınmaya zorlanması, giderek yeni tüccar ile esnaf arasındaki çelişkiyi keskinleştirmeye başlamıştır. 70'li yıllarda özellikle yeni tüketim çeşitliliği içinde deterjan ürünleri pazarlanmasında esnafın talep olmayan ürünleri almaya zorlanması (Omo gibi satışı yüksek ürün yanında fazlaca satılmayan Persil'in zorla satılması), parasını "stok"lara bağlamak zorunda bırakmıştır.

Gelişen kent pazarının yaratmış olduğu yeni talep ve bu talebi yöre dışından temin eden yeni tüccarın zorlayıcılığı karşısında esnafın tefeci-tüccarla olan ilişkisi, politik alanda yeniden kurulmaya başlanmıştır. 1980'e kadar banka borçları karşısında zora düşen esnaf (ve köylü) tefeci-tüccara yakınlaşmak zorunda kalmıştır. Tefeci-tüccar kesimi, bu dönemde esnafın (ve köylünün) karşılaştığı sorunları politize ederek, yeni tüccar kesiminin elde ettiği gücü zayıflatmaya yönelmiştir. Deterjan ticaretinde olduğu gibi, ticareti konu olan malların "gavur malı" olduğu ya da sahibinin "yahudi" olduğuna ilişkin yoğun bir propaganda (MNP/MSP aracılığıyla) yürütülmüştür. Bir bakıma yabancılara karşı "yerli malı kullanma" kampanyasına benzeyen bu propaganda, aynı zamanda tefeci-tüccar sermayesiyle yöresel olarak üretilmeye başlanan "alternatif mallar"la desteklenmiştir. Anadolu kasabalarında tefeci-tüccar sermayesiyle kurulan yerel/bölgesel peynir, deterjan vb. mal üretimi belirgin bir artış göstermiştir. Aynı şekilde esnaf ve marketlerin kullandığı buzdolabı, vitrin vb. mallar da Anadolu "kaplanları" tarafından üretilmeye başlanmıştır.

70'li yıllar, ekonomik bunalımların ve devrimci mücadelenin geliştiği yıllar olduğundan, kitlelerin tüketimleri de büyük ölçüde "ötelenmiş"tir. Yağ, ampul, tüp gaz gibi zorunlu tüketim mallarının pazarda kararsızlığa düşmesi ve çoğu durumda bulunmaz olması, tüketimin "ötelenmesi" yanında sürdürülemez hale gelmesine yol açmıştır. Bu nitelikleriyle 70'li yıllar, tam anlamıyla belirsizlik ve geçiş dönemi özelliği kazanmıştır.

Ülke genelinde etkili olan temel bir olgu da, işbirlikçi-teknelci burjuvazinin kendi dağıtım şebekesini kurması, mallarını kendi

bölge dağıtımcıları ve yöresel temsilcileri (bayiler) aracılığıyla yapmaya başlamasıdır. Bu gelişme, gerek geleneksel tefeci-tüccar açısından, gerekse yeni tüccar kesimi açısından olumsuz bir durum ortaya çıkardığından, her iki kesimin tepkisine yol açmıştır. Böylece yöresel olarak birbirine karşı konumdaki bu iki tüccar kesimi, işbirlikçi-teknelci burjuvazi karşısında birleşmeye ve ortak hareket etmeye başlamışlardır. Erbakan'ın MSP'si tefeci-tüccar/esnaf kesiminin siyasal sözcüsü haline gelirken, MHP yeni tüccar/esnaf kesiminin temsilcisi haline gelmiştir. İşbirlikçi-teknelci burjuvazi karşısında çıkarları ortak olan bu kesimlerin siyasal alanda birbirinden farklı iki partiye ayrışmalarını birleşik hareket etmelerini engellemiştir.

Bu ilişki ve çelişki karşısında işbirlikçi-teknelci burjuvazi, kent küçük-burjuvazisini yedekleyerek, Anadolu'daki geleneksel egemenlik ilişkisini tasfiye etmeye kalkışmıştır. 12 Mart Muhtırası ertesinde kurulan I. Erim Hükümeti, "ilerici, reformist, Atatürkçü" görünümünde kent küçük-burjuvazisini yedeklemenin aracı olarak ortaya çıkmıştır. Ancak gelişen silahlı devrimci mücadele karşısında Erim hükümetinin gerçek yüzü, işbirlikçi-teknelci burjuvazinin amaçları açığa çıktığından, bu gerçekleşmemiş ve kaçınılmaz olarak işbirlikçi-teknelci burjuvazi, Anadolu tefeci-tüccar sermayesi ve yeni ticaret sermayesiyle uzlaşmak zorunda kalmıştır.

70'li yılların ortalarından itibaren yükselen devrimci mücadele ve bu mücadelenin köylü kitleleri arasında yayılması, bir bütün olarak egemen sömürücü sınıfların birlikte hareket etmelerini zorunlu kılmıştır. Bu zorunluluk, kaçınılmaz olarak kendi içlerindeki çelişkilerin "ötelenmesi"ne, ikincil hale gelmesine yol açmıştır.

Gerek 24 Ocak 1980 Kararları, gerekse 12 Eylül askeri darbesi, bu zorunlu uzlaşmanın üzerinde yükselmiştir.

12 Eylül askeri darbesiyle birlikte uygulanan ekonomi politikalar, bir yandan işbirlikçi-teknelci burjuvazinin çıkarlarını kollarken, aynı zamanda uzlaşma içinde olduğu diğer kesimlerin de çıkarlarını kollamıştır. Özellikle "faizsiz bankacılık" adıyla islami finans sermayesinin yasal faaliyetine izin verilmesi, tefeci-tüccar sermayesinin yeniden güçlenmesine ve Anadolu kasabalarında ye-

niden egemen güç haline gelmesine yol açmıştır.*

1980'e kadar kendi tefeci-tüccar ilişkisi içinde "sermaye" oluşturan bu kesim, şimdi Suudi finans kuruluşlarının doğrudan sermaye desteğine sahip olmuştur. 1980 dünya ekonomik bunalımı ortamında emperyalist ülkelerin tüketim malları sektöründeki kriz ile geri-bıraktınmış ülkelerin dış borç ödemeleri için her türlü mallarını ihraç etmeye yöneltilmeleri bu yeni finans desteğine sahip kesimlerin yatırım yapmalarını teşvik etmiştir. Ülker olayında olduğu gibi, tefeci-tüccar kesimi, "islami sermaye", "faizsiz bankacılık" vb. desteklerle hızla gelişmeye başlamıştır. İlk başta Arap ülkelerine yönelik ihracat alanında öne çıkmaya başlayan bu "islami sermaye", 1990'larda önce Türki cumhuriyetlere ve ardından AB ülkelerine doğru açılmaya başlamıştır.

Ağırlıklı olarak "paketlenmiş" gıda ürünleri ticaretiyle gelişen "islami sermaye", ithalatın liberalizasyonu çerçevesinde her türlü yabancı tüketim mallarının ithal edildiği bir ortamda işbirlikçi-tekelci burjuvazinin giderek geriye çekildiği "geleneksel" üretim alanlarında yatırımlara başlamıştır. İhlas Holding tarafından Güney Kore'den KIA, Hundai vb. otomobillerin ithal edilmesi; Kombassan Holding'in otomobil lastiği üretimine yönelmesi, küçük ev aletleri (kombi vs.) üretim ve ticareti, "islami sermaye"nin, yani eski tefeci-tüccar sermayesinin "sanayi sermayesi" haline dönüşmesini sağlamıştır. Türkiye gazetesi aracılığıyla yürütülen "promosyon"larla "kombi" vb. ev aletlerinin pazarlanması da bu yeni yatırımlar için "doğal" bir pazar yaratmıştır.

Gıda sektöründen otomotiv sektörüne, dayanıklı tüketim mallarından dayanıksız tüketim mallarına kadar her alanda faaliyet gösteren "islami sermaye", bir yandan artan bir istihdam olanağı ortaya çıkartırken, diğer yandan tanın ve demir-çelik sektörüne yeni bir talep yaratmıştır.

"İslami sermaye"nin sanayi sermayesi haline dönüşümüyle artan demir-çelik talebi, giderek bu sektörde "hurda demir" ticaretini geliştirmiş ve hurda demir üzerinden

yapılan demir-çelik üretimini artırmıştır. Burada, "islami sermaye" açısından yeni yatırım alanı olarak ortaya çıkmış ve demir-çelik fabrikalarının özelleştirilmesiyle, bu sektör neredeyse tümüyle "islami sermaye"nin denetimi altına geçmiştir.

"Globalizm"le birlikte işbirlikçi-tekelci burjuvazi geleneksel konumunu koruyamaz hale gelirken, "islami sermaye" artan yatırım ve üretime bağlı olarak iç ve dış pazarlarda gelişen güç haline gelmiştir. Emperyalist ülkelerin küçük ve orta tüketim malları sektörünün artan dış pazar gereksinmesi karşısında "islami" ticaret sermaye'nin iç pazardaki egemenliği, doğal olarak ikisi arasında bir ittifak kurulmasını getirmiştir. Öte yandan emperyalist ülkelerin ucuz gıda ürünleri talebi de, aynı biçimde bu ittifakın diğer yanını oluşturmuştur.

Buraya kadar her şey egemen sömürücü sınıflar arasındaki ilişki ve çelişki düzeyinde gelişmektedir. Halk, özel olarak köylülük, bu ilişkiler içinde belli belirsiz bir yere sahiptir. Geleneksel olarak tahıl, şeker, tütün, çay, fındık vb. ürünler üreticisi köylü, gelişen iç ve dış pazar koşullarında artan talep karşısında ürünlerini kolayca satabilmiş olmaktan dolayı memnundur. Üstelik 1970'lerin yeni tüccar kesimiyle olan "yabancılaşma" karşısında, eski geleneksel tefeci-tüccar kesimiyle gelişen yeni ilişkiyle daha da rahatlamıştır.

Ancak bu "saadet" devri uzun sürmemiş, 1990'ların sonuna doğru, özellikle de 2001 Şubat kriziyle birlikte köylülerin durumu kötüleşmeye başlamıştır. Köylüler bu durumun sorumlusu olarak, "islami sermaye"yi geriletken "28 Şubat süreci"ni ve ardından kurulan koalisyon hükümetlerini görmüştür. AKP, işte bu ortamda köylülüğün geleneksel üretim ilişkileri içinde kendi çıkarlarını temsil eden siyasi parti olarak ortaya çıkmıştır.

AKP, sadece "islami sermaye"nin gelişimi çerçevesinde köylülüğün çıkarlarını temsil eden parti olmanın ötesinde, aynı zamanda kırsal alanlarda değişen yeni ilişki biçiminin de zorunlu kıldığı bir "iktidar partisi" haline gelmiştir. Şubat 2001 krizi sonrasında uygulanan tarım politikaları, özellikle doğrudan gelir desteği politikası, köylünün kasabaya ve kasabadaki "işbilen"lere olan bağımlılığını geliştirmiştir. Geçmişte sadece devlet/mahkeme/tapu alanlarında kasaba

* "İslamcı" kesimlerin bu yükselişinde, Amerikan emperyalizminin "komünizme karşı yeşil kuşak projesi" ile oligarşinin devrimci mücadeleye ve 1980 ortasından itibaren Kürt ulusal hareketine karşı "İslamcılar"ı kullanma stratejisi de etkin olmuştur.

eşrafına bağımlı olan köylü, şimdi doğrudan gelir desteğini (ve diğer “sosyal dayanışma fonları”) alabilmek için yerine getirilmesi gereken “formalitelere” için de kasaba eşrafına bağımlıdır. Diğer yandan küçük ve orta köylü, doğrudan gelir desteği alırken “kota dışı” ürünlerini satabilmek için de eşrafa (ki tümüyle tefeci-tüccar kesiminin yenilenmiş halidir) bağımlı hale gelmiştir.

Kent nüfusundaki artışa paralel olarak gelişen süper ve hiper marketler gıda ürünlerine olan talebin artmasına ve gıda ürünleri “tedarikçileri”nin çoğalmasına yol açarken, köylüler bu kez de bu “tedarikçiler”e bağımlı hale gelmiştir. Geleneksel tarım ürünleri ticareti yapan tüccarın bir bölümünü oluşturan bu “tedarikçiler”, süper/hiper marketlerin “standartları”na uygun olarak üretim yapmaları için köylüye baskı yapmaya başlamışlardır. Bu “standartlaştırma” zorlaması ve “tedarikçiler” arasındaki rekabet, bir yandan köylünün çalışma süresini uzatırken, diğer yandan tarım ürünleri fiyatlarının düşmesine neden olmuştur.*

Köylülerin karşı karşıya olduğu bu yeni durum (zorlamalar), tepkiye yol açsa da, bu yeni “tedarikçiler”in oluşturduğu tüccar kesimi dışında “alternatif”e sahip olmadıkları için geleneksel “tefekür”le karşılaşmışlardır. Köylüler, eski dönemde olduğu gibi, kendi ürünlerini satabilmek için birbirine rakip iki tüccar kesimiyle karşı karşıya değillerdir. Tek seçenekleri vardır ve bu da “gıda tedarikçisi” denilen tüccardır.

Öte yandan her türlü tüketim malının ithalatının serbest olduğu ortamda “gıda tedarikçileri”, “globalizm”in avantajlarından yararlanarak tarım ürünleri ithalatına yönelmişler ve bu ürünleri “ambalajlayarak” iç ve dış pazarlarda satmaya başlamışlardır. Artan tarım ürünleri ithalatı, iç pazarda yerli ürünlerin fiyatlarının düşmesine ve giderek de üretimin azalmasına yol açmıştır. Azalan üretim ve düşen fiyatlar köylünün gelirlerini düşürmüştür de, doğrudan gelir desteği, “sosyal dayanışma fonu” yardımları vb. sübvansiyonlarla köylünün tepkisini pasifize et-

Doğrudan Gelir Desteği		
	Dekar/TL	DGD (Milyon TL)
2001	10	84
2002	13.5	1.877
2003	16	1.942
2004	16	2.125
2005	16	1.673
2006	10	2.653
2007	7	1.640
2008	-	1.140
Toplam		13.134

miştir. Ancak bu yardımların alınabilmesi için yapılması gereken “formalitelere”, köylülerin kasaba eşrafına olan “bürokratik” bağımlılığını daha da güçlendirmiştir. Çokluk imam-hatip mezunu olan “eğitim görmüş” kesimin bu “formalitelere” aracılığıyla köylülük üzerindeki etkisi artmış ve köylülerin bu kesime olan bağımlılığını güçlendirmiştir. ** Giderek köylünün devletle olan ilişkisi yanında (ki geçmişte öğretmen, kasaba avukatı ve tefeci-tüccarla yürütülen bir ilişkidir), bankalarla, tüccarlarla (“tedarikçiler”) olan ilişkisinde de bu imam-hatip mezunları zorunlu bir aracı haline gelmişlerdir. Artık imam-hatipliler, sadece esnafın bürokratik işlemlerini (yazar-kasa, vergi beyannamesi doldurulması vb.) yapan araçlar olmaktan çıkmış, tüm yörenin arzuhalcisi, katibi, hukuk danışmanı, muhasebecisi haline gelmiştir. Böylece imam-hatipliler, kasabanın yeni “aydınları” olmuştur. (Bu durum, Şerif Mardin’in “Cumhuriyet öğretmeni, mahallenin imamına yenildi” şeklinde özetlenebilecek görüşünün gerçekliğidir.)

Bu yeni “aydınlar”, aynı zamanda kasabalarda açılan yatılı öğrenci yurtlarının da yöneticileri olmuşlardır. Özellikle zengin ve orta köylünün çocuklarının eğitimi açısından özel bir yere sahip olan bu yurtlar, doğrudan zengin ve orta köylünün bağışlarıyla finanse edilen tarikat yurtları haline dönüşmüştür. Düne kadar köy ve kasaba öğret-

* 1996 yılında 41 olan hipermarket sayısı on yılda 160’a, 1.275 olan süpermarket sayısı ise 5545’e ulaşmıştır. Aynı dönemde, 37’si İstanbul, 13’ü Ankara, 8’i İzmir’de olmak üzere faaliyete geçen çok amaçlı bölgesel alışveriş merkezlerinin sayısı ise 70’i aşmış; bakkal ve küçük marketlerin sayısı da %23 azalarak 175.121’den 135.473’e gerilemiştir.

** Doğrudan Gelir Desteği’ne (DGD) ilişkin olarak köylülerin en çok Ziraat Odası, İlçe Tarım Müdürlüğü ve Tapu Kadastro Müdürlüğü’yle sorunları olmuştur. Bunun temel nedeni, DGD alabilmek için yerine getirilmesi gereken bürokratik işlemlerin çokluğudur. DGB’den küçük köylünün yararlanamamasının temel nedeni de, miras paylaşımının resmileştirilmemiş olması, yani fiilen sahibi olduğu toprağın tapusuna sahip olmamasıdır.

meni ve bölge parasız yatılı okullarıyla karşılanan eğitim olanağı, şimdi her kasabada açılmış olan öğrenci yurtları üzerinden karşılanmaya başlanmıştır.

Köylülerin hiç bilmediği, ama geleneksel kırsal egemenlerin “ikinci” ve “üçüncü” kuşağının yer alması nedeniyle hiç de “yaban” olarak algılamadığı bu ilişki içinde ve bu ilişkinin yönlendirmesi altında “tefekkür” içinde yaşamını sürdürmektedir. Artık tarıma ve köye ilişkin çıkartılan her yasa, uygulanan her politika, her durumda kasabalarda ortaya çıkan bu egemen bağımlılık ilişkisinin sürdürülmesini sağlayan hükümler içermektedir.

Daha önce belirttiğimiz gibi, köylünün, ürününü satabilmek için AKP’li yeni “aracılara” ve yeni “aydınlar”a ihtiyacı vardır. Doğrudan gelir desteği sürecinde pekiştirildiği gibi, kota dışı ürettiği ürünleri satabilmek için de bu “aracılar”a bağımlıdır ve bu “aracılar”, her durumda AKP iktidarının kota dışı ürünlerin alım kararından beslenirler. Herşeyden önce bu “aracılar”, kota belgesine sahip zengin köylüler ve kasaba tüccardır. Ek kotaların çıkartılmasıyla birlikte (ki bu neredeyse olağandır), bu kesim, köylünün kota dışı ürünlerini olabilecek en düşük fiyattan satın alarak ek kâr sağlar. Kota dışı üretim, bu kesimler aracılığıyla doğrudan “dini bütün” “gıda tedarikçisi” şirketlere aktararak, bu şirketlerin düşük fiyatlı tarım ürünleri temin etmelerini ve bu yolla diğer “tedarikçiler”e (1970’lerde gelişen yeni tüccar) karşı avantajlı bir duruma gelmelerini

sağlar. Böylece kota dışı üretimin kota belgesi sahipleri tarafından köylüden alınmasıyla başlayan yeni bir “saadet zinciri” oluşmuştur.

Bu “saadet zinciri” tarafından sömürülen köylü, bir yandan yeni eşrafın (tefecitüccar, zengin köylü, toprak sahibi ve imamahatıplı yeni “elitler”) kendi sırtından zenginleşmesini sağlarken, diğer yandan kırsal nüfusun azaltılmasını hedefleyen tarım politikalarının getirdiği yoksullaşmayla karşı karşıyadır. Mevsimlik, günlük tarım işçiliği (ırgatlık) ya da aile üyelerinin bazılarının kentlerde geçici işçi olarak çalışmasıyla kendi konumunu korumaya çalışır. Geçici ya da mevsimlik işçilikle durumunu düzeltemeyen köylü, artan devlet desteğine (doğrudan gelir desteği, mazot desteği, gübre desteği, alternatif ürün desteği, organik tarım desteği vs.) daha fazla umut bağlar hale gelir. Bu tarımsal desteklerin yanında değişik adlarla “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu” üzerinden yapılan “gıda yardımı”, “yakacak yardımı”, “yardım paketleri” vb. yoluyla da yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır.

Özetle, köylü, eski/geleneksel tefeci-tüccarla karşı karşıyadır. Eski tefeci-tüccar, yeni “tedarikçi” ya da geleneksel tarım ürünleri ticareti yapan “yeni tacir” niteliğiyle köylünün karşısına çıkmışsa da, “eski”yle olan bağı sayesinde köylünün alışkın olduğu bir ilişki biçimi oluşturmaktadır. Özellikle küçük-köylü, her durumda bu “yeni” biçimiyse tefeci-tüccardan eskisi gibi borç alır, onun aracılığıyla banka kredisi kullanır.

Ziraat Bankası kredileri, köylünün tefecilik karşısında “geleneksel” denilebilecek bir borçlanma yolu olarak görünse de, hemen her durumda siyasal iktidarlar tarafından denetlenir ve dağıtılır. Küçük köylü, kredi için istenen koşullara sahip olmadığı için Ziraat Bankası kredisinden fazlaca yararlanamaz. Çokluk orta ve zengin köylü tarafından kullanılan bu kredinin faizi de, tefeci faizinden düşük olmakla birlikte tefeci-tüccarın bir çeşit kefilliğinde alınabilir. AKP iktidarına kadar Ziraat Bankası neredeyse tek kredi kaynağı iken, AKP iktidarıyla birlikte özel bankalar da büyük miktarlarda tarımsal kredi vermeye başlamıştır. Doğal olarak özel bankaların kredi faiz oranları Ziraat Bankası’ndan daha yüksektir. 2008 yılında Ziraat Bankası kredi faiz oranları %19,8 iken,

Bankaların Kullandığı Tarımsal Kredi Miktarları			
	2006 (Milyon TL)	2007 (Milyon TL)	% Artış
İş Bankası	536	908	69
Denizbank	512	804	57
Halkbank	391	567	45
Akbank	350	550	57
Yapı kredi	339	401	18
Garanti Bankası	473	292	-38
Şekerbank	400	235	-41
Finansbank	108	168	56
Fortis	61	73	19
TEB	-	35	-
Vakıfbank	175	12	-93,3
Özel Bank. Toplamı	3.345	4.044	20,8
Ziraat Bankası	3.522	4.810	36,5
Toplam	6.867	8.854	28,9

özel bankaların faiz oranları %22-25 arasında değişmektedir.

Böylesine yüksek faizler karşısında banka kredisi kullanan köylüler, her durumda gelirlerinin ¼'ünü faiz olarak ödemek durumunda kalmaktadırlar. Bu da, başta orta köylüler olmak üzere tüm köylülerin faizi "haram" ilan eden "İslamcılar"a yaklaşmasına neden olmuştur. Özel bankaların tarım kredisi vermesiyle birlikte büyüyen kredi hacmi ve faiz miktarı karşısında "İslamcı" demagoji, bunun nedeni olarak "batıcı-kemalist" yönetimleri gösterdiğinden, AKP iktidarı kolayca "ak"laştırılabilmektedir. KO-Bİ'ler olayında olduğu gibi, köylüler de, bu yolla "faizsiz bankacılık"a yöneltilmektedir. (Asya Katılım Bankası, Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans Katılım Bankası.)

"Faizsiz bankacılık" ise, tümüyle "İslamcı"lardan oluşmaktadır. Böylece imam-hatip kökenli yeni "elitler", o güne kadar köylüyü faizden **kurtaracak** olan olmaktan çıkıp, köylüyü **kurtaran** ("kurtarıcı") olarak görülmeye başlanmıştır.

Köylülüğün bu genel durumu içinde en önemli olgu, "gıda tedarikçileri" denilen tüccar kesiminin kırsal alandaki artan egemenliğidir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, bu "gıda tedarikçileri", tahıl ürünleri dışındaki her türlü tarımsal ve hayvansal ürünlerin ticaretinde egemen durumdadırlar. 1990 sonrasında gelişen "marketleşme"yle birlikte büyüyen ve süper/hiper marketlerle birlikte "gıda tedarikçisi" ünvanını alan tüccarlar, bakkal ve marketlere yönelik satışlarla gelişmeye başlamışlardır. 2000 yılına gelindiğinde bu tüccar kesimi, bakkal ve market pazarında en büyük toptancı haline gelmişlerdir. Başlangıçta bakliyat, pirinç türü tarım ürünlerini 50 kg'lık çuvallarla pazarlarken, giderek perakende satışa uygun paketlemeye geçmişler ve ürünlerini çeşitlendirmişlerdir. Yimpaş gibi "İslami sermaye"nin süper marketlerinin "tedarikçisi" olarak deneyim kazanışlar, Arap ülkelerine ve AB ülkelerindeki Türkiyeli göçmenlere yönelik ihracatla büyümüşlerdir. Hayvansal ürünlerde peynircilikten tavukçuluğa ve giderek de "likit yumurta" cılığa yayılarak gelişmelerini sürdürmüşlerdir.

Bu "gıda tedarikçiliği", tefeci-tüccar kesiminin kırsal alandaki egemenliğine paralel olarak, bu kesimin yeni gelişim alanı ol-

muştur. Çalıştırdıkları "büro personeli" neredeyse tümüyle imam-hatip mezunlarından oluşur. Böylece imam-hatip mezunlarıyla kendilerine "sadık" personel bulurken, aynı zamanda imam-hatip mezunlarına daha fazla iş olanağı sağlayarak bu okullara olan talebin artmasına neden olmuşlardır.

"Gıda tedarikçiliği", en yalın haliyle tarım ve hayvancılık ürünlerinin pazarlanmasından başka bir şey değildir. Ancak geçmiş dönemde olduğu gibi perakendeci esnaf "bakkal" değil, süper ve hiper marketler olduğundan, pazarlanan ürünlerin de belli bir standarta sahip olması gerekir. Bu standartlar, tarım ve hayvancılık ürünlerinin işlenmesini ve paketlenmesini zorunlu kılar. Bu da, "gıda sanayii" adıyla tanımlanabilecek bir sektörün ortaya çıkmasına yol açmıştır. Artık her tüccar, aynı zamanda "gıda sanayicisi" olmuştur. Kapitalizmin klasik gelişiminin ilk evresinde olduğu gibi, bu tüccar sermayesinin sanayi sermayesine dönüşmesi, süreç içinde ticaret sermayesi ile sanayi sermayesinin ayrışmasını getirmiştir. Aynı kökten kaynaklanan ve hatta aynı kasaba ve aileden türeyen sermaye, yerel düzeyde sanayi sermayesi ile tüccar sermayesi olarak ayrılmış, sanayi ile ticaret arasında işbölümü ortaya çıkmıştır.* Bu ayrışma, giderek sanayi sermayesinin içinde yeni bir iş-

* Şüphesiz bu gelişme sadece gıda sektörüne özgü değildir. Hurda demir ticaretinden haddaneye geçiş yapan tefeci-tüccar sermayesi de, belediye ihaleleriyle "sanayici" haline gelen tefeci-tüccar da bu gelişimi yansıtır. Türkiye çapında tefeci-tüccar sermayesi, giderek "Anadolu kaplanları" adı takılan sanayi sermayesi haline dönüşmüştür. Böylece tefeci-tüccar kesimi içindeki "inananlar", yeni bir burjuva sınıfı gibi ortaya çıkmıştır. MÜSİAD Kurucu Başkanı "yeni bir burjuva sınıfı doğdu mu?" sorusuna verdiği yanıtta bu durumu şöyle ifade eder: "Bir ağacın kökü çok kuvvetliyse ne yaparsanız yapın bir yerden filiz verir. Ben buna yeni değil asli diyorum. Diğerlerinin sundukları ve Türki-ye'nin değeri diye tanıtmak istedikleri hiçbir değer in kültürün kökü, aslı bu toprakta değil." MÜSİAD Kurucu Başkanı, "Türkiye'de sermaye devlet eliyle oluşturuldu. Anadolu sermayesi ise Batı'daki gibi kendi doğal sürecinde gelişti; bu yüzden en azından kavramsal olarak Türkiye'nin gerçek burjuvazisi bu yeni sermayedarlardır diyebilir miyiz?" sorusuna da, "Kesinlikle. Bunlar cephelerde nesillerini tüketmiş ailelerin çocukları. 80'lerde Özal bunları biraz ticarete soktu. 90'larda MÜSİAD bu nosyonu dünyaya açtı." diye yanıtlamaktadır. Bu sözler, Türkiye'de "İslami sermaye"-nin gelişimini Max Weber'in "Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu"yla açıklamaya çalışan zihniyetin bir yansımasıdır.

bölümünün ortaya çıkmasına yol açmıştır. Karaman'da çok açık biçimde görüldüğü gibi, artık bisküvi üreticisi ile tüccar ayrışırken, bisküvi üreticisi ile bisküvi makineleri üreticisi de ayrışmıştır. Sanayi alanındaki bu gelişme, yerel işgücünün yerel iş alanlarında istihdam edilmesini sağlarken, aynı zamanda yoksul ve küçük köylünün büyük kentlere göçünü belli oranlarda engellemiştir. Doğa olarak tefeci-tüccar sermayesinin yerel sanayi sermayesine dönüşmesiyle ortaya çıkan sektörlerde çalışmaya başlayan köylü, aynı zamanda tefeci-tüccar kesiminin eski egemenliğine tabi olarak işçileşmektedir.

İşte bu ilişki ve çelişkiler içinde köylülük, özellikle yoksul ve küçük köylülük, yukardan aşağıya emperyalizm tarafından geliştirilen çarpık kapitalizme eklenmiş tefeci-tüccar sermayesinin mutlak egemenliği altındadır. 1950'den günümüze kadarki süreçte, pazar için üretim egemen unsur haline gelirken, eski feodal sömürücü sınıflardan tefeci-tüccar kesimi, zaman zaman politik olarak tasfiye edilmeye çalışılmışsa da, çokluk politik nedenlerle bu durumdan kurtulabilmiş ve köylülük üzerindeki eski egemenliğini yeni ve farklı biçimde sürdürrebilmiştir.

Zengin köylüler ve büyük toprak sahipleri dışındaki tüm köylüler, 1970-2000 yılları arasında, gerek uygulanan tarım politikaları, gerekse yeni tüccar kesiminin (ki geniş anlamda işbirlikçi ticaret burjuvazisinin Anadolu'daki uzantılarıdır) yeni sömürsü karşısında, tefeci-tüccar kesiminin yeniden egemenlik kurmasını desteklemiştir. Köylüler, siyasal anlamda "mağdur" durumdaki tefeci-tüccar kesiminin "mağduriyet"iyle kendi yoksullaşmasını özdeşleştirmiştir. Bu özdeşleştirmede, genel olarak solun, özel olarak devrimcilerin 1970 sonrasındaki mücadelede işbirlikçi-teknelci sanayi ve ticaret burjuvazisini hedeflemeleri de büyük öneme sahiptir. "Sol"un Türkiye'de kapitalizmin egemen üretim ilişkisi olduğuna ilişkin "inancı", tefeci-tüccar kesiminin mutlak biçimde tasfiye olduğu "inancı" nı da berabe-

rinde getirmiştir.

Oysa ülkemizde kapitalizm yukardan aşağıya geliştirilmiştir. Dolayısıyla kapitalizmin "doğal süreci" yaşanmamıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında "milli burjuvazi"nin yukardan aşağıya yaratılması gibi, işbirlikçi-teknelci burjuvazi de yukardan aşağıya geliştirilmiştir. Bu süreçte feodalizm, burjuva anlamda devrimci tarzda tasfiye edilmemiş, tersine emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi ikilisinin çıkarlarına uygun olarak yaşatılmaya devam etmiştir. 1980'lere kadar Dünya Bankası kredileriyle kırsal alanlarda küçük üreticilik desteklenirken, aynı zamanda feodal ilişkiler de korunmuştur. Bir diğer ifadeyle, "üst yapıda feodal ilişkiler genellikle muhafaza edilirken (emeğin feodal sömürsü sürdürülüp, feodal ideolojiler muhafaza edilirken), alt yapıda kapitalizm egemen unsur haline gelmiştir (pazar için üretim)."*

İşte emperyalizm tarafından yeni-sömürgecilik yöntemleriyle korunan bu feodal sömürü ve feodal ideolojiler, bugün AKP iktidarı olarak tefeci-tüccar kesiminin egemenliğinin kökenidir.

Bu süreçte köylülük, 12 Eylül askeri darbesiyle devrimci mücadelenin ağır darbe almasıyla tümüyle öncüsüz ve aydınsız kalmıştır. 1990'lardan sonra solun köylülükle olan tüm bağının kopması, açık biçimde köylülüğün kendi kaderine terk edilmesi sonucunu doğurmuştur. Solun köylülükle ilişkisinin kopması, giderek kırsal alanların ticaret merkezleri olan kasabalarla da ilişkisinin yok olmasını getirmiştir. Böylece kırsal alanlar, siyasal olarak sağın alternatifsiz olduğu alanlar haline gelmiştir.

Burjuva anlamda demokratik devrimin tamamlanmadığı bir ülkede, proletarya ve onun politik öncüleri, her durumda köylülüğün bilinçlendirilmesi ve aydınlatılması görevini üstlenmek durumundadır. Bu görev, devrimciler tarafından yerine getirilmediği sürece, köylülüğün, kırsal alanların kendi iç ilişkileri içinde değişik kesimlere siyasal olarak yedeklenmesi kaçınılmazdır.

Asimetrik Savaş ve Köylülük

Genellikle asimetrik savaş, ABD’li “askeri teorisyenler ve stratejistler”in “kuralsız savaş” olarak gerilla savaşını ve halk savaşını tanımlamak için kullandığı bir terimdir. Bu tanımlamaya göre, asimetrik savaş, düzenli ordulara karşı yürütülen “kuralsız savaş”tır. Bu yönüyle, asimetrik savaş, güçlü bir düşmana karşı güçsüzün savaşı olarak da ortaya çıkar.

ABD’li “askeri teorisyenler ve stratejistler”in bu asimetrik savaş tanımı, kendilerinden yola çıkarak ve kendilerini esas alarak yapılmış bir tanımlamadır. Gerçekte ise, asimetrik savaş, savaşan güçlerin eşit ve eşdeğer düzeyde olmadıklarını gösterir. Bu açıdan da, düzenli orduların hiç bir orduya ya da silahlı güce sahip olmayanlara (halk, sınıf ya da ülke) karşı kendi mutlak egemenliği altında yürüttüğü savaş, **asimetrik** bir savaştır.

Halk güçleri, popüler söylemle “sivil güçler”, hiç bir silahlı güce sahip değilken, mevcut düzene karşı mücadeleye giriştikleri her durumda, düzenin (devlet) zor güçlerini, yani onun örgütlü, düzenli silahlı güçlerini karşılarında bulurlar. Bu mücadelede, güçler eşit ve eşdeğer değildir, yani iki güç arasında “ölçü uygunluğu” mevcut değildir. Bir gücün diğer güce karşı “ölçüsüz güç kullanması”, “asimetrik” güç kullanması demektir. Bu “asimetrik güç” karşısında simetrik bir güç mevcut olmadığı için, her durumda eşit ve eşdeğer olmayan güçler arasındaki savaş, asimetrik savaştır.

Ancak silahlı bir gücün asimetrik bir savaşla karşı karşıya kalması, o silahlı gücün örgütlenme, silahlanma ve savaş stratejisi

ile savaşmaya hazır olduğu bir güce karşı karşıya olmamasını gerektirir. Düzenli ordular açısından bakıldığında, düzenli ordunun savaş tarzının, örgütlenmesinin ve silahlanmasının hedeflediği tarzda bir askeri güçle savaşı “simetrik” olurken, tersi bir askeri güçle savaşı “asimetrik” olmak durumundadır.

İşte “asimetrik savaş”ı askeri teorisyenlerin ve stratejistlerin en çok ilgilendikleri konu haline getiren de, örgütlenme, silahlanma ve savaş tarzı olarak eşdeğer olmayan güçlerin savaşının yaygınlığıdır. Herkesin bilebileceği gibi, bu yaygın savaş da, **halk savaşıdır**.

Halk savaşı, Giap’ın tanımladığı gibi, maddi ve teknik olarak üstün bir askeri güce karşı, aynı maddi ve teknik olanaklara sahip olmayan halk güçlerinin politik ve moral üstünlüğe dayanarak yürüttükleri bir savaş tarzı, bir savaş stratejisidir. Bu stratejinin özü, maddi ve teknik olarak üstün bir askeri gücü, uzatılmış bir savaş sürecinde yenilgiye uğratmaktır.

Halk savaşı, bu yönüyle, açık biçimde askeri bir savaştır, askeri savaşın yasalarına tabidir. Savaşın genel yasası ise, bir maddi gücün ancak daha güçlü bir başka maddi güç tarafından yok edilebileceği, yani simetrik güçlerin savaşında silahlanma, teçhizat, lojistik ve sayısal olarak güçlü olan tarafın savaşı kazanacağıdır. Bu açıdan halk savaşı, maddi ve teknik olarak zayıf gücün, bir yandan düşmanın gücünü zayıflatırken, diğer yandan kendi gücünü artırarak düşman üstünde üstünlük sağlamaya yönelik savaştır. Halk savaşında, halk güçleri, simetrik bir

savaşta düşmanı yenebilmek için asimetrik savaş yürütmek durumundadırlar.

Tanklarla, toplarla, zırhlı araçlarla donatılmış bir düzenli ordu için bu araçların kullanılmasına elverişli arazi, bu araçlara sahip olmayanlar açısından elverişsiz bir arazidir. Doğal olarak bu araçlara sahip olmayanlar için elverişli arazi, düşmanın tanklarının, toplarının, zırhlı araçlarının kullanılmadığı arazidir. Buraların dağlık, ormanlık ya da bataklık bölgesi olmasının fazlaca önemi yoktur, asıl olan arazinin düşmanın araçlarını kullanılmaz kılmasıdır.

Bu nedenden dolayı, halk savaşının temel savaş alanı, hemen her zaman kırsal alanlardır. Kırsal alanlar halk savaşının temel savaş alanı olduğu için de, halk savaşının doğrudan kitlesi bu alanlarda yaşayan halk kitleleridir, yani **köylülüktür**.

Kentler ise, kırların tersine, düşmanın her türlü askeri aracı rahatlıkla kullanabildiği, askeri güçler dışında başka baskı güçlerine sahip olduğu, dolayısıyla kırlara göre daha fazla egemenlik kurabildiği yerlerdir. Bu nedenle, kentlerdeki asimetrik savaş ile kırlardaki asimetrik savaş farklı yollar ve yöntemler izler.

Buraya kadar asimetrik savaşta asimetrik güçlerin **varlığı** esas alınmıştır. Yani birbirine eşdeğer olmayan iki güç varsayılmıştır. Ama ortada iki güç değil, **tek güç mevcutsa** ve bu da düzenin kendi silahlı güçleriye, bu koşullarda bir savaştan, asimetrik bir savaştan, halk savaşından söz edilemez. Halk savaşının ne denli güçlü bir savaş stratejisi olduğunun, düşmanı yenmenin en etkili yolu olduğunun burada hiç bir önemi yoktur.

Halk savaşı verebilmek için, her şeyden önce bu savaşı yürütecek **silahlı bir güce sahip olmak** gerekir. Bu nedenle, halk savaşı stratejisinin hazırlığı, her durumda halk silahlı güçlerinin oluşturulması ve inşa edilmesidir. Bu da, halk savaşının **politik içeriğini** ve **politik temelini** oluşturur. Dolayısıyla halk savaşı, bu nedenle **politikleşmiş askeri savaştır**.

Politikleşmiş askeri savaşta, silahlı gücün oluşturulması, bu silahlı gücü oluşturacak insanların bilinçlendirilmesini ve örgütlenmesini gerektirir. Bu nedenle de, politik mücadele, politik propaganda, politik eğitim ve politik örgütlenme, politikleşmiş askeri bir savaşın yürütülebilmesinin önkoşu-

ludur.

Asimetrik bir savaşta halk güçlerinin savaş alanı kırlar olacağından, politik mücadele ağırlıklı olarak kırlarda yoğunlaştırılır. Kırlardaki temel kitle gücü köylülerdir. Köylüleri dışlayan ya da önemsemeyen bir halk hareketinin asimetrik bir savaş yürüterek zafere ulaşması ise olanaksızdır.

Bu durum, “proletarya devrimi” yapmaya soyunmuş “proleter devrimciler” için pek de kabul edilebilir bir durum değildir. Çünkü proletarya, asıl olarak sanayi proletaryasıdır ve sanayi de kentlerde yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla, “proletarya devrimi”, her durumda “proleterlere”, yani kentlere dayanmak ve kentleri temel almak zorundadır.

Devrimin demokratik halk devrimi olması bu “proleter” düşünce sistematığını değiştirmez. Son tahlilde, demokratik halk devrimi, proletaryanın kesintisiz bir süreçte “proletarya devrimi”ni, yani sosyalist devrimi yapmasının ilk aşamasından ibarettir.

Bu “proleter” düşünce sistematığı ne kadar mantıklı kabul edilirse edilsin, her durumda karşıda simetrik olmayan bir düşman vardır ve bu düşman, şu ya da bu biçimde yenilgiye uğratılmak zorundadır. Bu gerçeklik, kaçınılmaz olarak simetrik olmayan düşman (ki silahlı güçlere sahiptir) “nasıl yenilgiye uğratılacaktır” sorusunu yeniden gündeme getirir.

Eğer düşman silahlı güçlere sahip değilse ya da silahlı güçlerini kullanmayacak/kullanamaz durumdaysa, savaştan söz etmek zaten olanaksızdır. Ortada savaş söz konusu olmayınca da, askeri stratejiden, silahlı güçlerin yaratılmasından vb. söz etmek abesle iştigal olacaktır.

Dünyanın en demokratik ülkesi kabul edilen İsviçre’nin bile silahlı güçlere sahip olduğu bir dünyada, mevcut düzenin radikal biçimde değiştirilmesi durumunda düzenin silahlı güçlerini kullanmayacağı düşünmek de abesle iştigaldir. Geriye tek olasılık kalır: Düzenin kendi silahlı güçlerini **kullanamaz** hale getirilmesi ya da gelmesi.

Bu durumda, bir silahlı güç **hangi koşullarda** ve **nasıl** kullanılmaya hale gelir ya da getirilir sorusu yanıtlanmak zorundadır.

Hiç bir ülke, sınıf, zümre, hiç bir biçimde kullanmayacağı ya da kullanamayacağı bir şey için (silahlı güç) zaman ve kaynak ayırmaz. Eğer silahlı bir güç varedilmişse ve

varlığı sürdürülüyorsa, şu ya da bu koşulda, şu ya da bu nedenle, şu ya da bu biçimde kullanılması hesaplanmış demektir. Bu silahlı gücün kullanılamaz hale getirilmesi de, bu hesabın boşa çıkarılmasını gerektirir.

Bu durum, en yalın biçimiyle düşmanın silahlı güçlerinin savaşmayı kabul etmemesi ya da karşı tarafın saflarına geçmesi durumuyla olanaklıdır. Bunun da kendiliğinden olmayacağı açıktır. Böyle bir durum, ancak silahlı güçleri oluşturan insan unsurunun “düşmanlık” durumu karşısında konumunu belirleyeceği bir bilinç düzeyine sahip olmasını gerektirir. Bunun politik dildeki ifadesi, **ordu içinde politik çalışma** yürütülmesidir.

Düşman silahlı güçlerinin kullanılamaz hale getirilmesinin diğer bir yolu da, bu güçlerin kullanılması halinde çok daha büyük bir kaybın, telafi edilemez bir kaybın ortaya çıkması ya da çıkacağı düşünülmesidir. Bu da ancak, mevcut silahlı güce büyük kayıplar verdirebilecek bir başka silahlı gücün varlığı koşullarında ortaya çıkar.

Clausewitz bu durumu şöyle açıklar:

“Savaş, hasmı irademizi yerine getirmeye zorlayan bir şiddet hareketidir.

Düşmanın irademize boyun eğmesi için, onu kendisinden istediğimiz fedâkarlıktan daha elverişsiz duruma sokmamız gerekir. Bununla birlikte, durumunun elverişsizliği geçici olmamalı, hiç değilse öyle görünmemelidir, aksi halde, düşman daha elverişli bir anı kollar ve teslim olmaz. Bu itibarla, savaş faaliyetinin devamının düşmanın durumunda meydana getireceği her değişikliğin, hiç değilse teorik olarak, kötüye doğru olması gerekir. Savaş halinde bulunan bir kimse için en kötü durum, tamamen etkisiz hale geldiği durumdur. Öyleyse düşmanı bir savaş hareketi ile irademize boyun eğecek duruma getirmek istiyorsak, ya onu gerçekten silahtan tecrit etmek, ya da kendisini öyle bir tehdit altında hissedeceği bir hale getirmek gerekir. Bundan çıkan sonuç şudur ki, düşmanın silahtan tecridi veya bozguna uğratılması – adına ne dersek diyelim– askeri ha-

rekâtın amacıdır.”*

Her durumda silahlı bir güç, ancak bir başka (üstün) silahlı güç tarafından durdurulabilir, kullanılamaz hale getirilebilir ve yenilgiye uğratılabilir.

Bu olasılıklara ve gerçekliğe rağmen, yine de bir silahlı gücün, bir devletin silahlı gücünün değişik yöntemler kullanılarak hareketsiz hale, yani kullanılamaz hale getirilebileceği iddia edilebilir. Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’un Haziran ayındaki basın toplantısında ifade ettiği türden “medya üzerinden **asimetrik psikolojik savaş**” yürütülerek bunun gerçekleştirilebileceği de söylenebilir. (Doğal olarak böyle bir iddia, “medya”yı ve “medya”nın bulunduğu kenti tek merkez olarak kabul etmek durumundadır.) Ama bu durum, devletin bir kurumunun (silahlı kuvvetleri) yine devletin başka kurumları (siyasal kurumlar) aracılığıyla etkisizleştirilmesidir, dolayısıyla devletin kendi içindeki ayrışmasını ifade eder. Bunun da devlet iktidarını bir bütün olarak ele geçirmeye yönelik devrimci mücadeleyle, halk savaşıyla hiç bir ilgisi yoktur.

Tüm bu iddialar ve boş sözler bir yana bırakılacak olursa, kaçınılmaz olarak asimetrik bir savaşta, halk güçleri, küçükten büyüğe, basitten karmaşığa doğru ilerleyerek, simetrik bir savaşta düşmanı yenmeyi hedeflemek zorundadır. İlk başlangıç, ister kentli, ister köylü olsun, her durumda bu sürecin öncüsü olabilecek, bu süreçteki görevleri yerine getirebilecek insan unsurunun, yani ilk kadroların oluşturulmasıdır. Bu kadrolar, başlangıçta her yerde çalışmak, her düzeyde, her alanda siyasi gerçekleri açıklamak, insanları bilinçlendirmek ve örgütlemek durumundadırlar. Bu evrede kent/kır ayrımı fazlaca önemli değildir. Asıl olan asimetrik bir savaşı yürütecek gücü oluşturacak unsurların yaratılmasıdır.

Bu ilk öncü kadroların ortaya çıkmasıyla birlikte, sistemli ve planlı çalışma dönemine geçilir. Bu sistemli ve planlı çalışma ise, doğrudan halk savaşı stratejisi çerçevesinde yürütülür. Halk savaşını yürütecek silahlı güçlerinin oluşturulmasına yönelik bu öncü-kadro çalışması, silahlı mücadeleyi esas alan bir mücadele sürecini oluşturur. Öncü Savaşı olarak adlandırılan bu süreçte, gerilla savaşı (kent ve kır gerilla savaşı/asimetrik bir savaş biçimi), bir yandan halk silahlı güçlerinin çekirdeğini oluştururken, di-

* Clausewitz, *Savaş Üzerine*, s. 47.

ğer yandan siyasi gerçekleri açıklamanın bir aracı olarak yürütülür.

“Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına **Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi** denir.”

Sorun, gerilla savaşının nasıl yürütüleceği değil, yürütülmesi için gerekli asgari örgütlenmenin mevcut olup olmadığıdır. Bu örgütlenmenin **mevcut olduğu** koşullarda, yapılacak olan, stratejik mücadelenin he-

deflerine ulaşmak için somut görevleri yerine getirmektir. Bu da, kentlerde ve kırlarda birleşik bir mücadele yürütülmesi demektir. Kırlar, gelecekteki halk ordusunun oluşturulacağı ve halk savaşının yürütüleceği temel alanlar olduğundan, köylü kitlesi içinde çalışmak, onları bilinçlendirmek ve örgütlemek bu birleşik mücadelenin stratejik nitelikli faaliyetidir.

Bu nedenle, köylülüğü önemsemeyen ya da köylü kitlesinin devrimci potansiyeline güvenmeyen bir zihniyetle devrimin zafarından söz edilemez.

Aren Oportünizminden Bu Yana Ulus Orman Köylerinde Ne Değişti?

“Ulus orman köylerinde, köylülerin hemen hepsinin az da olsa toprakları var. Ve tüketim için üretim yapıyorlar. Yılda 3-5 ay orman işletmesinde kendi araç ve gereçleri, (balta, testere ve tomrukları ‘ara depo’lara taşımak için gerekli öküz) ile ücretlerinin bir kısmını aynı, diğer kısmını ise nakdi alarak çalışıyorlar.

Köylü, tefeci-bezirgan tarafından iliklerine kadar sömürülmekte ve tefeciye borcu her geçen gün artmaktadır.

Koşulları böyle olan Ulus orman köylerinin üretim ilişkilerinin değerlendirilmesine bakın: Orman İşletmesinde köylüler işçi olarak çalışıyorlar; çünkü ücretlidirler. Ve köylüler yumurtalarını pazara götürdüklerinden dolayı hakim üretim biçimi kapitalist üretim biçimidir. Bu nedenle çelişki bürokrat köylü arasındadır. -Başkan böyle değerlendiriyor.- Diğerleri emek-sermaye çelişkisi var diyorlar.

Tabii bu nefis değerlendirmeler başta bu eyleme katılan devrimci öğrenci arkadaşlar ve Karabük İlçe Başkanı Halis Özkan ile tarafımızdan, ‘tefeci bezirgan sermaye’, ‘işçi’, ‘tüketim için üretim’ kavramları açıklanarak eleştirildi.” (Mahir Çayan, *Aren Oportünizminin Niteliği*, 1969)

En köylü il Bartın

2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre, köy nüfus oranı en yüksek olan ilk üç il Bartın, Ardahan ve Muş olarak sıralandı. Bu illerin kırsal bölgelerinde bulunan nüfus oranları, Bartın’da %74, Ardahan’da %70, Muş’ta %65’dir. TÜİK’in “adrese dayalı nüfus sistemi” verilerine göre, 2008 yılında Bartın’da kırsal nüfusun oranı %67,7, Ardahan’da %67,5’tir.

Bartın İl Nüfusu					
	Toplam Nüfus	Kentsel Nüfus	%	Kırsal Nüfus	%
1970	100.465	15.926	15,9	84.539	84,1
1975	112.728	18.409	16,3	94.319	83,7
1980	128.132	20.786	16,2	107.346	83,8
1985	147.212	25.117	17,1	122.095	82,9
1990	205.834	43.662	21,2	162.172	78,8
2000	184.178	48.002	26,1	136.176	73,9
2008	182.131	58.788	32,3	123.343	67,7

Ulus İlçe Nüfusu					
	Toplam Nüfus	Kentsel Nüfus	%	Kırsal Nüfus	%
1990	40.600	3.144	7,7	37.456	92,3
2000	28.822	3.598	12,5	25.224	87,5

Bartın ilinde orman içinde 123, ormana bitişik 135 olmak üzere toplam 258 orman köyü bulunmaktadır. Orman içinde bulunan köylerin toplam nüfusu 47.148, ormana bitişik köylerin toplam nüfusu 72.639 kişidir. Bu değerler toplandığında orman köylerinin nüfusu 119.787 kişi bulunmaktadır. Orman köyü nüfusunun kırsal nüfusa oranı %88 olup, kırsal nüfusun büyük bir bölümünü orman köylüleri oluşturmaktadır.

Bartın iline bağlı Ulus ilçesi, 872 ilçede gelişmişlik sıralamasında 657. sıradadır.

Bartın Valiliği'nin resmi internet sitesinde Ulus ilçesine ilişkin şunlar ifade edilmektedir:

"Konut:

İlçe köylerinin konutlarını yapı bakımından ahşap binaları oluşturmaktadır. Bunun dışında tuğla, yığma ve kargir binalarda vardır. Genelde iki kat üzerine inşa edilmişlerdir. Birinci kat ahır, ikinci kat mesken olarak kullanılmaktadır.

Sosyal Yaşantı, İş ve Çalışma Hayatı:

İlçede temelde ekonomik yapı zayıftır. İş sahasının olmayışı insanları İlçe dışına göçe zorlamaktadır. İş merkezi olarak Türkiye Taş Kömürleri (T.T.K.) Zonguldak ve Amasra bölgesinde çalışmaktadırlar. Büyük kentlere iş bulmak için göç eden çoktur. Bununla birlikte yurt dışında çalışanlarda bulunmaktadır.

İlçemize Bartın'ın İl olmasından sonra genel bir canlılık geldiği hissedilmeye başlanmıştır. Buna örnek olarak Abdipaşa-Ulus Karayolunun yeniden yapılması, özel teşebbüsler tarafından ilçemize kurulan konfeksiyon ile kağıt ve mukavva fabrikaları sayılabilir. Ayrıca Ulus-Pınarbaşı yol yapım çalışmalarına 1999 yılında başlanmıştır. Halen çalışmalar devam etmektedir.

Eğitim ve Kültür Durumu:

Eğitim ve öğretimin sekiz yıllık temel eğitim kapsamına alınması ile ilçedeki köy okulları birleştirilmiş sınıf durumuna dönüştürülmüştür. Bu durumda köylerde (2) adet okul bulunmaktadır.

Merkezde 1 adet Çok Programlı Lise, 1 adet Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ile Kumluca ve Abdipaşa'da 1 Ç.P.L. vardır. İlçe Merkezinde (3), Kumluca'da (2), Abdipaşa(2), Ağa Köyü, Zafer Köyü, Derecik Köyü, İnceçam Köyü, Çubuklu Köyünde 1'er olmak üzere toplam (12) adet İlköğretim Okulu bulunmaktadır.

Basımevleri:

İlçede basımevi ve matbaa bulunmamaktadır. Zonguldak ve Bartın İl sınırları içinde basılan mahalli Bartın Vilayet, Safranbolu Gündem, Bartın Ekspres, Bizim Ulus Gazetelerinin dağıtımı gelmektedir.

Kitapevleri:

Ulus'ta büyük yayıncılık yapan kitapevi yoktur. Okulların kitap ihtiyaçlarını ve diğer bazı eserleri satan 3 adet kırtasiye vardır. Bununla birlikte İlçe halkının ve öğrencilerin okuma ihtiyacını gidermek, çeşitli kaynaklardan bilgi toplamasını sağlamak amacı ile 1988 yılında faaliyete geçen "İlçe Halk Kütüphanesi" bulunmaktadır. Kütüphane için Bakanlık tarafından İlçe merkezine hizmet binası yapılarak Kültür ve Sanat Evi olarak faaliyetini yürütmektedir. Kütüphane şu anda (2) kadrolu memur (3) işçi tarafından işlerini yürütmektedir. Kütüphane demirbaşına kayıtlı eser sayısı 6986 adettir.

Sinemalar, Tiyatrolar, Spor ve Folklor Faaliyetleri:

İlçede sinema yoktur. Okulların kendi aralarında düzenledikleri temsil ve tiyatro gösterileri yapılmaktadır. Ayrıca İlçe dışından gelen tiyatro ekipleri tarafından çeşitli konularda oyunlar ve sahne gösterileri yapılmaktadır.

Gençlerin boş zamanlarda vakitlerini değerlendirmeleri için İlçe merkezinde bir futbol sahası, diğer spor dallarına ait çalışmalar için İlçe merkezi ve Kumluca'da 1'er kapalı spor salonu inşaatı devam etmektedir. İlçenin amatör takımı olarak Ulus Çınar Spor Kulübü bulunmaktadır. İlçe düzeyinde futbol ve voleybol turnuvaları düzenlenmekte, bu amaçla İlçe gençliğinin birbirini tanımaları ve kaynaşmaları amaçlanmaktadır.

Yörenin tanınmış, kendine has folklor gelenekleri yoktur. Mahalli gelenek ve göreneklerin başında eski düğünler ve kız isteme (Dünür) gelir. Düğünler çoğunlukla haftanın iki gününde veya gecesinde olur. Bunlar Perşembe ve Pazar günleridir. Düğün süresi içinde ayrıca kına gecesi düzenlenir. Düğünler yöre özelliğine göre çalğı-

lı veya mevlütlü olarak iki kısma ayrılır. Ayrıca yaz aylarında çocuklar için sünnet düğünleri düzenlenir.

Ekonomik Durumu:

Halk yörede kurulan pazarlarda sebze, süt, yumurta vb. gibi ürettiği ürünleri satmaktadır.

İlçede orman ve tarımsal kalkındırma amaçlı 13 adet kooperatif bulunmaktadır. Kooperatiflerin faaliyet alanı orman ürünlerinin kesimi, taşınması ve hayvancılığın geliştirilmesidir.

Merkezde 1 Ziraat Bankası, 1 İş Bankası, Kumluca'da 1 Ziraat Bankası olmak üzere 3 adet banka şubesi bulunmaktadır. Fuar, sergi, panayır vb. etkinlikler yoktur.”

Ulus İşgücünün Sektörel Dağılımı (1990-2000)				
	Toplam	%	Toplam	%
Tarım, Ormancılık	21.062	86,4	13.412	80,3
Toplum Hizmetleri	1.012	4,2	1.176	7,0
İmalat Sanayi	778	3,2	704	4,2
Ticaret	423	1,7	413	2,5
Madencilik	388	1,6	242	1,4
İnşaat	344	1,4	425	2,5
Ulaşım	302	1,2	235	1,4
Mali Kurumlar	57	0,2	82	0,5
Gaz, Elektrik	13	0,1	19	0,1

Ulus Genel Seçim Sonuçları							
1973		1977		1983		1987	
CHP	40,4	CHP	45,3	HP	44,0	DSP	31,4
AP	31,4	AP	42,6	ANAP	38,4	ANAP	25,3
MSP	11,5	MSP	5,5	MDP	17,6	DYP	23,1
DP	8,6	DP	2,7			SHP	12,5
CGP	4,4	CGP	2,2			RP	5,7
MHP	1,7	MHP	1,6			MÇP	1,0

Ulus Genel Seçim Sonuçları									
1991		1995		1999		2002		2007	
DYP	32,3	DSP	28,6	DSP	36,5	AKP	33,7	AKP	43,8
DSP	28,4	DYP	28,5	ANAP	16,1	DYP	14,0	CHP	27,9
ANAP	17,8	RP	17,0	DYP	14,4	DSP	13,4	MHP	15,0
RP	10,8	ANAP	14,4	FP	13,0	CHP	11,4	DP	6,4
SHP	9,6	CHP	5,7	MHP	5,0	ANAP	6,5	SP	1,7
SP	1,1	MHP	2,0	CHP	4,7	MHP	5,9	ATP	1,4

Ulus Yerel Seçim Sonuçları							
1994		1999		2004		2009	
DYP	38,6	CHP	40,2	CHP	58,7	CHP	51,3
SHP	33,8	DYP	29,6	AKP	38,4	AKP	44,2
ANAP	16,7	ANAP	17,0	DYP	1,50	MHP	2,7
DSP	5,4	DSP	10,8	GP	0,5	SP	1,0
CHP	4,0	FP	1,3	MHP	0,4	Bağımsız	0,7
RP	1,2	MHP	0,7	SP	0,2	BTP	0,1

“Herifçioğlu Sen Mişel’de koyuvermiş sakalı Neylesin bizim köyü Nitsin Mahmut Makal’ı”

Türkiye devrimci mücadelesinin tarihinde bazı kentler, kasabalar ve köyler özel bir yere sahiptir. Bu yerleri “özel” kılan, bu yerlerin devrimci mücadele tarihinde bir dönüm noktası oluşturmalarıdır. Öyle bir dönüm noktası olmuşlardır ki, sonraki bütün mücadelelere ve yenilgilere rağmen, bu yerler dönemin açıklanmasında “simge” olma özelliklerini sürdürmüşlerdir.

Bazıları çokça bilinir: Fatsa ilçesi, Ümraniye gecekonduları. Bazıları bir siyasal örgütlenmenin simgesidir: Söke dağları, Tunceli bölgesi, Vartınik mezarı. Bazıları ise, “safiyane” duyguları simgeler: Zap köprüsü.

Nurhak ve Kızıldere ise, tarihsel bir dönemin simgesidir.

Buraların ortak özelliği ise, kırsal bölgeler olmasıdır (Ümraniye, köyden göç etmiş insanların yerleştiği yerdir).

Bu yerlerin dışında, adı sıkça anılmayan, ama 1971 silahlı devrimci mücadelesi açısından özel ve stratejik niteliğe sahip olan yerler vardır: Karadeniz Ereğlisi, Bartın Ulus ilçesi ve Samsun Alaçam ilçesi.

10 Şubat 1969’da Ödemiş’te bütün mitingi, 5 Temmuz 1969’da Ulus orman köylüleri mitingi, 20 Ağustos 1969’da Çivril’de haşhaş mitingi ve Şubat 1970’de Samsun Alaçam bütün mitingi yapılmıştır. Bu dönemde ülkenin pek çok yerinde yapılan köylü mitingleri içinde bu mitingler, Dev-Genç’in köy çalışmalarının bir parçası olurken, aynı zamanda THKP-C’nin kır gerillasına ilişkin stratejik rotasında özel bir yere sahip olmuştur.

1971’de THKP-C’nin temelini oluşturan

Dev-Genç’in köy çalışmaları, asıl olarak OD-TÜ Sosyalist Fikir Kulübü’nün 1967 yılından itibaren başlattığı “yaz çalışmaları”na dayanır.

Bu “yaz çalışmaları”, ilk yıllarda “öğrencilerin ülkeyi tanımaları” temelinde yürütülürken, giderek köylere ilişkin bilgi derleme ve köylerde siyasal çalışma yapmaya yönelmiştir. Yaz tatili sırasında memleketlerine dönen öğrencilere dağıtılan “bilgi formları”yla bölgelerin genel yapısı saptanmaya çalışılmış ve bu “bilgi formları”na dayanarak köy çalışmalarının nerelerde yoğunlaştırılacağı belirlenmiştir.

Bu dönemdeki köy bilgi derlemeleri ve siyasal çalışmalarına ilişkin “belge”ler günümüze kadar ulaşmamışsa da, bu çalışmaların ilk dönemde fabrika ve maden bölgelerinde yoğunlaştığı ve daha sonra Bafa, Akhisar, Biga, Kocaeli, Zonguldak, Pınarhisar, Sivas, Malatya, Erzurum, Erzincan, Samsun, Ordu, Rize, Giresun ve Trabzon, Artvin ve Kars’a kadar uzanan geniş bir bölgeyi kapsadığı bilinmektedir.

Bugünün kentli “solcu” öğrenci gençleri “yaz kampları”nda eğlenirken, Dev-Genç’in “yaz çalışmaları”, bir bakıma Anadolu köy ve kasabalarının ekonomik, toplumsal ve siyasal yapısının araştırılmasına yönelik bir “alan çalışması” niteliğine sahiptir. Çalışmalara yüzlerce üniversite öğrencisi katılmış ve kendi yöreleri hakkında olabildiğince ayrıntılı ve somut bilgiler toplamışlardır.

Bu “yaz çalışmaları”, sadece yöreler hakkında ayrıntılı ve somut bilgiler toplanmasını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda devrimci ya da devrim sempatzanını herkesin git-

tikleri ve buldukları yöreleri tanımaları, bu yörelerdeki ekonomik, toplumsal ve siyasal çelişkilerle ilgilenmeleri ve bu doğrultuda siyasal çalışmalar yapmaları yönünde güçlü bir itme yaratmış ve istek uyandırmıştır.

Bu çalışmalar, Türkiye devrimci mücadelesinde, sözcüğün tam anlamıyla “kitle çalışması”nın çok geniş biçimde yürütüldüğü çalışmalar olmuştur. Pratikte bir öğrenci hareketinin (Dev-Genç) faaliyeti olarak ortaya çıkan, ama daha sonra THKP-C ve THKO'nun silahlı mücadele rotasının biçimlenmesini sağlayan bu çalışmalar giderek politik nitelik almış ve politik örgütlenme çalışmasına yönelmiştir.

Bu “yaz çalışmaları”nın politik nitelik kazanmasıyla birlikte, İstanbul ve Ankara’da merkezleşmiş olan devrimci örgütlenme girişimleri, Anadolu’nun hemen her yöresiyle doğrudan ilişki kurulmasını ve giderek de Anadolu’nun kırsal bölgelerinde doğrudan ilişkiler yaratılmasını sağlamıştır. Bu çalışmalar sayesinde ki, Nurhak ve Kızıldereli ilişkileri yaratılabilmektedir.

Bu çalışmalar yoluyla “kitle içinde” nasıl çalışılacağı, kitle çalışmalarında nelere dikkat edileceği, kitleyle nasıl konuşulacağı vb. konularında önemli deneyimler kazanılmıştır.

Kimileri, bu kitle çalışmalarını “romantik devrimcilik”, “köylü devrimciliği” vb. sözlerle küçültmeye ve küçümsemeye çalışmışlarsa da, hemen her durumda devrimci öğrenciler bu çalışmalarda kitle içinde nasıl hareket edileceği, nasıl oturulup kalkılacağı, nasıl konuşulacağı, nasıl giyinileceği gibi “biçimsel” konularda deneyimler kazanmıştır. Yer yer “elitist” ya da “popülist” davranışlar yapılmışsa da, halk içinde legal ya da illegal politik çalışma yapacak kadroların “çalışma tarzı”na ilişkin deneyimler, 1974 sonrasında yükselen devrimci mücadeleye büyük katkıda bulunmuştur. Parka-postallı Dev-Gençliler ve kasketli devrimci öğrenciler, bu dönemin pratik çalışmasını yürüten insanlardır.

1980 sonrasında doğan “yeni sol kuşak” ise, tümüyle bu geçmiştten kopartılmış ve bu geçmiş kitle çalışmalarının pratiğinden habersiz olarak “solculuk” yapmaya başlamışlardır. Köylerin ve tarımın öneminin kalmadığı kanısıyla her şeyin kentlerde yoğunlaştığını düşünen ve kendileri de kent “kö-

kenli” olan “yeni sol kuşak”, “kitle” olarak “topluluklar”da yaşayan “kentleşmiş gecekondular”dan başka kimseyi düşünemez hale getirilmiştir. Gerçek devrimci kitle çalışmasından uzak ve kopuk olarak büyük kentlerin sınırlandırılmış ve icazet verilmiş belli alanlarında (her zaman ifade ettiğimiz gibi İstanbul’da Taksim tramvay durağı ile Ankara’da Yüksel Caddesi) “marjinal gruplar” olarak yaşam sürdüren “yeni solcu kuşak”, kaçınılmaz olarak bu yaşam alanlarının mantığı içinde “marjinal” bir görüntü sergilemektedirler.

At kuyruklu, “keçi sakallı”, “pis”, “kaba” vs. adlarla anılan sakallı, garip görümlü, sırt çantalı, ellerinde boy boy su şişeleri taşıyan (“sağlıklı olabilmek için insanlar günde en az iki litre su içmelidir”), saçları boyalı, her durumda “halaya duran”, protestolarını alkışlarla yapan, yer yer polisle çatışan “marjinal” erkekler ve kadınlar, artık ülkemizin “yeni solcu kuşağı”nı temsil etmektedirler.

Bu “yeni solcu kuşak” için yaz ayları “tatil ayları”dır. Kimileri (ki en “militan” olanlardır) legalist ya da legalize olan sol örgütlerin düzenlediği “yaz (gençlik) kampları”nda, “aşkın ve biranın partisi” yaparak günlerini geçirirler. Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun dizelerinde ifade edildiği gibi, “*Herifçioğlu Sen Mişel’de koyuvermiş sakalı/ Neylesin bizim köyü/Nitsin Mahmut Makal’ı*” haline gelmişlerdir.

“Sol”un örgütsel olarak legalizasyonu ve buna bağlı olarak marjinalleştirilmesi öylesine içselleştirilmiştir ki, “yeni solcu kuşak” neredeyse bunun dışında bir “solculuk”un olabileceğini bile düşünemez hale gelmiştir. Böylesi bir “solcu”luk, kaçınılmaz olarak 1970’lerin devrimciliğini karalayan yazılarla, romanlarla, karikatürlerle oluşturulduğundan, köylerde çalışan devrimcileri de karikatürize eder. Bu devrimciler, “Yak Birinci, ol devrimci” naifliği içinde algılanır. Onların parka-postal giymeleri “biçimcilik” ya da “halktan kopukluk” olarak sunulurken, kendilerinin at kuyruklu saçları, “pis” ya da “kaba” sakalları “sisteme karşı bir protesto” olarak algılanır. Anti-depresanlarla ayakta duran, “kafası karışık”, “aşk hikayeleri” ile Kardeş Türkü arasında gidip gelen, “kadın psikolojisi”nden anlamakla övünen, düzen içinde “ayrıcıklı” bir konuma sahip olmaksızın mutluluk duyan, ama yine de “solcu”,

hatta “komünist” olduğunu söyleyen bir “yeni solculuk” egemen hale gelmiştir.

Bu “yeni solcu”, her durumda Che Guevara hayranıdır, “Deniz olmak”tan söz eder. Onların bu yanlarını sömürmeyi “ilke” haline getirmiş legalistler, her durumda Che’den, Deniz Gezmiş’ten söz ederler, onların posterlerini duvarlara asarlar ve hatta “Deniz’in yolunda” adıyla etkinlikler düzenlerler. Denizleri “küçük burjuva maceraperestleri” olarak yıllarca karalamış oportünistler, şimdi en hızlı Deniz Gezmiş savunucusu olmuşlardır.

Bu “yeni solcu”, Yılmaz Güney’in “Arkadaş” filminde uzun saçlı işçi gencin saçlarını kesişini “biçimcilik” olarak küçümserken, kıvırcıklaştırılmış ve kabartılmış saçlarıyla ortalıkta salınır. Onun için varsa da, yoksa da “kendisi” vardır. Kendisi “önemli”dir! Yıllarca “solcu aile”de “sen önemlisin” denilerek yaşamıştır. Elbette “halkın” çektiği sıkıntılar karşısında “duyarlı”dır. Öylesine “duyarlı”dır ki, her olayda kendisini Taksim tramvay durağına atar ve bunu yapabilmek için de sabahtan akşama Beyoğlu’ndaki “mekanlar”da hazır ve nazır bekler. (Aynı durum Ankara Yüksel Caddesi müdavimleri için de geçerlidir.) Üç-beş kişilik “kitle”yle buralarda “eylem” yapar, fotoğraf çektirir, kameraların karşısına geçer. Zaman zaman devlet “erkanı”nın hazır bulunduğu panellerde “olay” çıkartır, televizyon haberlerine konu olur.

Okullar tatil olup yaz gelince ise, “gençlik kampları”, “umudu büyütme”nin ideal yerleridir!

“Kampı gerek siyasal açıdan gerekse de kültürel ve sanatsal olarak dolu dolu geçirmek üzere planladık. Ancak asıl amacımız katılan herkesin bu programın birebir parçası olması. Bu nedenle siyasi tartışmalar ve atölyeler tüm katılımcıların izlemesine ve yazılı-sözlü katılımına açık olacak.

Kamp süresince siyasi tartışmalar yapıp tebliğler hazırlayacağız. Gençliğin sorunları, iç ve dış politika, sanatın toplumsal ve sınıfsal rolü, kültürel yozlaşma ve daha birçok konuda yapacağımız toplantılar, aklımızı ortaklaştırmamıza ve neye karşı, nasıl mücadele edeceğimize karar vermemize yarayacak.

Bu yıl, spor faaliyetlerini başbaka-

nın ‘özlü sözüne’ itafen ‘Ayak Takımı’ başlığında yürütmeye karar verdik. Futbol, voleybol, basketbol vs. yeterli ki ‘Ayak Takımı’nızı kurup gelin. Kısacası ‘Ayak Takımı’ bu kampta iyi bir hazırlık evresi geçirecek.

Üç gün boyunca geceleri konserler ve film gösterimleri olacak. Tiyatro toplulukları oyunlarını sergileyecekler. Sinema, tiyatro, müzik, karikatür, plastik sanatlar, edebiyat ve bilim gibi konularda alanında yetkin isimlerle atölye çalışmaları yapacağız...

Her şeyden önce daha kalabalık olmamız önemli dolayısıyla sen de A-K-P’den şikayetçiysen ve arkadaşlar arasında ‘ah vah’ etmekten bıktıysan bu kampa tüm arkadaşlarını toplayıp gelmelisin. Gelirken alman gerekenler çadırın, uyku tulumun (belki battaniyen) bir de sabah ve akşam yemeklerini karşılayacak olan kampa katılım ücretin, yani 30 YTL.” (TKP’nin Gençlik Kampı duyurusu, 2008)

“Kimisi ailesi ve sevgiliyle ilişkilerini, kimisi düzenle bağlarını, kimisi sınırlarını, kimisi iradesini sorguladı. Ortamın güzelliği, yoldaşlık ilişkilerinin etkisi, bu sorgulamaya devrimci yanıtlar vermelerini sağlıyordu. Çünkü kocaman bir dünya istiyordu gençler, bu yüzden en çok ‘sınırlarımıza/sınırlılıklarımıza hücum etmeliyiz’ diyorlardı. Kamp bu yüzden, ideolojik dönüşüm için gerçek anlamda bir devrimci potaydı.

Gençler ağız dolusu güldü, doyasıya eğlendi

Seminer ve tartışmaların dışında serbest çalışma için ayrılan zamanlar, gençlerin dostlukları büyüttüğü anlar oldu. Bu nedenle kamp, gençlerin birbirinden öğrendiği, kendilerini tartıştığı, ifade ettiği, hem de doyasıya eğlendiği, oynadığı, denize girdiği bir okuldu. Düzenin yozlaştırıcı televole eğlencelerinin dışında, onlara bulaşmadan, özenmeden de doyasıya eğlenilebileceği görüldü bir kez daha. Seviyeli, çıkarsız, ama sevgi ve dostluk yüklü, paylaşımında sınırsız bir beş gündü yaşanan.

Çok kısa zamanda hazırlanan ti-

yatro ve şiir atölyelerin üretimleri, tatlı rekabetlerin yaşandığı futbol turnuvası, şarkılı-türkülü eğlenceleri ve oyunlarıyla her gencin kendinden bir ışıltı kattığı kolektif bir üretimdi SGD gençlik kampı. Herkesin gözleri ışıltı ışıltı bu yüzden.” (Ezilenlerin Sosyalist Alternatifi Atılım’ın 2005 yaz kampı “değerlendirmesi”.)

Bütün bu marjinallik karşısında 70’lerin devrimcilerinin köy çalışmaları elbette “naif” kalacaktır! Onlar, “yaz kampları”nda “ağız dolusu” gülüp, “doyasıya” eğlenmek yerine köylere gittiler. Köyde köylüyle hasat yaptılar, harman kaldırdılar, sömürüden söz ettiler, devrimin neden gerekli olduğunu anlattılar. Çalıştılar, çabaladılar, silah elde savaşa girdiler, dağlara çıktılar. Ve devrim mücadelesi, 1970’ler boyunca onların çalışmalarıyla, çabalarıyla, savaşlarıyla ve kanlarıyla gelişti, yayıldı ve yükseldi.

Eğer devrim, kitlelerin eseriye, kitlelere gidilecektir. Devrimin olmasını beklemek yerine devrim yapmayı önüne koyan her devrimci, geçmiş devrimci mücadelenin deneyimlerinden yararlanarak, bir kez daha onların yolundan ilerleyecektir. Bunun için her türlü marjinallikten uzak durarak, halkın yaşamıyla ilgisi olmayan bir yaşam “tar-

zı”nı bir yana bırakarak gerçek devrimciler olmalıdırlar.

Belki köylünün nüfusun azınlığını oluşturduğunu, tarımın ekonomik değerinin kalmadığını, devrim mücadelesinin kentlerden başlayacağını düşünebilirler. Ama her durumda “dünyanın kalabalığı”na karışmak zorundadırlar. Bunu nasıl yapacaklarını da bilmeyebilirler.

Bir adım atılmalıdır.

Saçınızı, sakalınızı kesin. Kendi köyünüz yoksa, bir köye gidin, köylülerle hasada katılın, çevrenizi tanıyın, insanlarla konuşun. “Biz de geçtik bu yollardan”, “bunlar boş işler” diyenlere aldırmayın. Dağda gerilla olmayı hayal etmeseniz bile, insanları tanıyacaksınız. “Plaza”ların, “site”lerin dışında gerçek bir dünya olduğunu ve bu gerçek dünyada gerçek insanların yaşadığını, ürettiğini görmeyiz bile, 12 Eylül’den bugüne kadar geçen 30 yıla meydan okumak olacaktır.

Belki bugün bunları tek başınıza yapmak durumunda kalacaksınız. Ama yarın, örgütlü mücadelenin, planlı-programlı mücadelenin gerekliliğini görerek ve onun bir parçası olarak bu ilk adımın sonuçlarını alacaksınız.

Pavyonun Yeni Fedaisi: Yiğit Bulut

Ahmet Altan'ın, "Taraf" gazetesini "pavyon"a benzeterek, Roni Margulies ve Oya Baydar'ın "pavyondaki namuslu kadın" rolü oynadıklarını yazmasının üzerinden daha üç ay geçti. Bu üç ayda Ahmet Altan'ın "pavyon"una "konsomatris" olarak olmasa da, "AK Parti" pavyonuna Fettullahçıların "fedaisi" olarak yeni bir "transfer" gerçekleşti. Bu yeni transfer edilen "fedai", AB'cilerin "can düşmanı", laikliğin "yorulmaz savaşçısı", borsaların "piri", anti-emperyalizmin "yılmaz mücahidi" Yiğit Bulut'tan başkası değildi.

"Kariyer" basamaklarında kimi zaman yavaş, kimi zaman hızla atlayarak yükselen anti-emperyalist ve laik ekonomist Yiğit Bulut, sözcüğün tam anlamıyla bir "ulusalci" olarak bu yükselişini sürdürdü. Sinan Aygün'le birlikte "Siyaset Meydanı"nda AB'cilerle haddini bildirirken sergilediği "ulusalci" kimliğiyle kendisine "medya"da pek çok kapı açıldı. "Ulusalcılar" Ergenekon operasyonlarıyla beşer, onar toparlanırken, meydan Yiğit Bulut'a kaldı. Artık o, Ergenekon operasyonlarının bir "komplo" olduğunu göstermeye çalışan bir "yiğit" olmuştu.

Önce Doğan Medya'nın *Radikal*'inde ekonomi yazarı olarak siyaset yaparken, yine Doğan Medya'nın az satan ekonomi gazetesi *Referans*'a ve ardından (daha sonraki açıklamasına göre) yazılan "sansür"lendiği için (ve yine Doğan Medya'nın) *Vatan* gazetesine transfer oldu. *Vatan* gazetesinde geçirdiği bir yıldan sonra, 23 Haziran'da *Vatan*'dan ayrılarak Karamehmet'lerin *Habertürk*'e transfer oldu. Böylece Yiğit Bulut, Doğan Medya ile olan "bağ"larını tümüyle kes-

ti.

Neler olduysa bu transfer sezonunda oldu. Bir "şey"ler değişti. Yiğit Bulut, birden Ergenekon'a inanıverdi. Bu "inanç" değişikliğini de *Zaman* gazetesiyle yaptığı röportajda açıkça söyleyerek Fettullahçılardan "icazet" aldı.

"Poyrazköy'deki mühimmat bulduktan sonra fikirlerim farklılaştı. Çünkü gidip bölgeyi incerseniz o mühimmatı sivil birinin oraya gömmesi mümkün değil. Ergenekon operasyonunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Türkiye'de yerleşik bir Ergenekon var. Terim olarak söylüyorum, finansal, siyasi, askeri Ergenekon var. Tayyip Erdoğan'ın başbakan seçilmesi yerleşik Ergenekon'un delinmesi demek. Seçilmişlerden oluşmuş bir sistemde bu makama gelmesi çok önemli bir şey. Yerleşik düzen içinde onlardan olmayan birinin bir güç odağı haline gelmesi onları rahatsız ediyor." (*Zaman*, 7 Haziran 2009.)

"Aydın Doğan, tam bir Anadolu insanıdır. İslam dininin gereklerini yerine getiren, manevî tarafı güçlü olan, ortak değerlere saygılı olan biridir. Başbakan Erdoğan aynı şekilde... Aralarında sanki bir kavga varmış gibi görünüyor. Araya giren beyaz Türkler bu kavgayı çıkarıyor." (*Zaman*, 7 Haziran 2009.)

Artık "hoca efendi"den icazet alınmış, rüşt kanıtlanmıştı. Yiğit Bulut, bu icazetle *Habertürk*'e transfer olurken, aynı zamanda

Tayyip Erdoğan'a akıl hocalığı yapmaya da soyundu.

“Yeni fedai” Yiğit Bulut'a göre, Ergenekon ne kadar gerçekse, “finansal Ergenekon” da bir o kadar gerçekti, Tayyip Erdoğan bu “finansal Ergenekon'u söküp atmalıydı”. Eğer Tayyip Erdoğan, “Ergenekon'un finansal kısmını söküp atamazsa, finansal ve normal Ergenekon Erdoğan'ı söküp atacaktı”. Tayyip Erdoğan'ın bunu yapabilmesi için 24 ayı vardı.

Artık Yiğit Bulut, Tayyip'in, Fettullahçıların “yerleşiklere karşı savaş”ının bir “fedai”sidir.

Oysa aynı Yiğit Bulut geçen yıl *Vatan* gazetesinde şunları yazıyordu:

“1997'den itibaren TSK'ya başlayan saldırının nedenlerini sizlere bu köşede aktarmıştım. 1997-2008 arasında özellikle Özkök ve Büyükanıt zamanında ‘içine kapanan’ TSK, umarım yeni dönemde nasıl bir global ‘saldırıyla’ karşı karşıya kaldığını daha iyi analiz eder ve gerektiği gibi mukabele eder. Hangi ‘amaç’ uğruna olursa olsun, içeride kimden destek alınır alınmaz Silahlı Kuvvetlerimizin bu şekilde yıpratılıp-pasifize edilmesine asla izin veremeyiz.” (*Vatan*, 5 Eylül 2008)

“Türkiye’de ‘İlmli din devleti’ kurmak isteyenler, Sorosçular, rejimle

‘düellosu’ olanlar ve devlet düşmanı eski ‘bazı fraksiyon mensupları’ yukarıdaki dinamiklerle eşzamanlı harekete geçti ve TSK'ya ‘saldırı’da yerlerini aldı...

Evet sevgili dostlar, bugün Türkiye’de kim ‘Türkiye’yi kökünden değiştirmek-bölmek-kendine uydurmak’ istiyorsa karşılarında tek ciddi engel var TSK... O da gitti mi, halkın gözünden düşürüldü mü Türkiye’de her oyun oynanır hale gelecek... Olaya bu açıdan bakınca, her şeyi anlamak çok daha kolay olacak!” (*Vatan*, 1 Temmuz 2008)

Bunları “yiğitçe” yazan Yiğit Bulut, aynı zamanda Ergenekon “komplosu”na karşı amansız bir savaşa da girmişti. Hiç kimse onu “Ergenekon çetesi” olduğuna, tutuklananların “darbe” yapmaya kalkıştıklarına inandıramazdı. Bu operasyonlar açıkça Türkiye’ye karşı, silahlı kuvvetlere karşı AB/ABD “komplosu”ydu ve bunun uygulayıcısı da AKP’ydi.

Ama bunlar “dün”de kaldı. Şimdi “yeni şeyler söylemek lazım”dı, ortama uymalıydı, uydu da. Bunu yaparak da, “ulusalcı” görünümüne “anti-empyralist” küçük-burjuva aydınlarının ne kadar tutarsız ve kaypak olduklarını da açıkça göstermiş oldu. Ve yaptığı tek “olumlu” iş de bu oldu.

En Büyük 50 Şirket

2007	2008			Üretimden Satışlar (Milyon TL)
1	1	Tüpraş	Kocaeli	27.733
3	2	EÜAŞ (Elektrik Üretim A.Ş.)	Kamu	6.249
2	3	Ford	İstanbul	6.006
6	4	Ereğli Demir ve Çelik	Ankara	5.015
4	5	Oyak-Renault	İstanbul	4.711
8	6	Tofaş	İstanbul	4.184
7	7	Arçelik	İstanbul	4.069
10	8	İçdaş Çelik	İstanbul	3.828
13	9	Habaş	İstanbul	3.477
9	10	Aygaz	İstanbul	3.280
15	11	İskenderun Demir Çelik	İskenderun	3.172
19	12	Çolakoğlu Metalurji	İstanbul	2.675
5	13	Toyota	Adapazarı	2.517
11	14	Vestel	İstanbul	2.372
14	15	Petkim	İzmir	2.319
18	16	Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu	Kamu	2.122
16	17	Unilever	İstanbul	2.092
28	18	Kroman Çelik	Kocaeli	2.088
20	19	Türkiye Şeker Fabrikaları	Kamu	1.947
17	20	Sarkuysan Elektrolitik Bakır	İstanbul	1.821
12	21	Mercedes-Benz	İstanbul	1.754
23	22	İprağaz	İstanbul	1.704
22	23	Milangaz	İstanbul	1.620
21	24	BSH Ev Aletleri	İstanbul	1.597
26	25	Philsa-Philip Morris-Sabancı	İstanbul	1.438
36	26	Kaptan Demir Çelik	İstanbul	1.422
43	27	İzmir Demir Çelik	İzmir	1.366
34	28	Ege Çelik	İstanbul	1.294
33	29	Diler Demir Çelik	İstanbul	1.240
60	30	Goldaş Kuyumculuk	İstanbul	1.240
32	31	Coca-Cola	İstanbul	1.213
35	32	TPAO	Kamu	1.211
31	33	Borçelik	İstanbul	1.197
27	34	Er-Bakır	Denizli	1.188
61	35	Nursan Çelik	Dört Yol	1.167
41	36	Borusan-Mannesmann	İstanbul	1.163
30	37	Vestel	İstanbul	1.151
24	38	Hyundai-Assan	Kocaeli	1.117
25	39	Bosch	Bursa	1.116
44	40	Yazıcı Demir Çelik	İstanbul	1.098
47	41	Karabük Demir Çelik	Karabük	1.066
29	42	Grundig	İstanbul	1.042
55	43	Ekinciler Demir Çelik	İstanbul	1.004
54	44	Honda	Kocaeli	975
56	45	Toros Tarım	İstanbul	949
37	46	Fırat Plastik	İstanbul	940
39	47	Aksa	İstanbul	910
46	48	Ak Gıda	İstanbul	885
40	49	Çay İşletmeleri	Kamu	854
65	50	Yücel Boru	İstanbul	812

İnternet Adresi:

www.kurtuluscephesi.com
www.kurtuluscephesi.org
www.kurtuluscephesi.net

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org
erisyayinlari@kurtuluscephesi.org

- MAHİR ÇAYAN: KESİNTİSİZ DEVRİM I
MAHİR ÇAYAN: KESİNTİSİZ DEVRİM II-III
İLKER AKMAN: MEVCUT DURUM VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ
*** TÜRKİYE DEVRİMİNİN ACİL SORUNLARI-I
*** OLİGARŞİ NEDİR?
*** MARKSİZM-LENİNİZM BİR DOĞMA DEĞİL, EYLEM KILAVUZUDUR-III
*** THKP-C/HDÖ VE 15 YIL
*** POLİTİKLEŞMİŞ ASKERİ SAVAŞ STRATEJİSİ VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ
*** GRAMSCİ ÜZERİNE
*** REVİZYONİZMİN REVİZYONU
*** ULUSAL SORUN ÜZERİNE
*** “BDS”: BİR PRAGMATİK SAPMA
*** “YENİ” OPORTÜNİZM ÜZERİNE
*** ZAFER BİZİM OLACAKTIR! [Ankara Davası Savunması]
*** DEVRİM PROGRAMLARI
*** RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN DERSLER
*** ESKİ BİR GERİLLANIN “EMEK”İ
*** PASS VE “YENİ ÇÖZÜM”ÜN FIRSATÇILIĞI

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE EZGİLER

- DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-I]
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM II [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-III]
LAİKLİK VE ŞERİATÇILIK ÜZERİNE [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-II]
TARİHTE, GÜNÜMÜZDE VE DEVRİMCİ MÜCADELEDE KADINLAR

